

GMINNE RADY SENIORÓW W PRAKTYCE

- WYBRANE ZAGADNIENIA

**Wiesława Borczyk
Daniel Jachimowicz
Wojciech Nalepa**

Nowy Sącz, 2014

WYDAWCA

Fundacja Europejski Instytut Rozwoju Obywatelskiego
33-300 Nowy Sącz
ul. Jagiellońska 18

DRUK

Drukarnia Nowodruk s.c.
33-300 Nowy Sącz
ul. Długosza 73

Nakład: 1000 egz.

ISBN 978-83-941219-0-7

ASOS 2014-2020

Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej
Osób Starszych na lata 2014-2020

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW
MINISTERSTWA PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ
W RAMACH RZĄDOWEGO PROGRAMU NA RZECZ
AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ OSÓB STARSZYCH
NA LATA 2014-2020

EIRO

EUROPEJSKI INSTYTUT
ROZWOJU OBYWATELSKIEGO

Spis treści

Wstęp	5
Rozdział I. Partycypacja obywateli w życiu publicznym	6
1. Co to jest partycypacja publiczna?	6
2. Wybrane formy partycypacji publicznej w Polsce	7
3. Partycypacja osób starszych w życiu publicznym	11
Rozdział II. Diagnoza stanu wiedzy i postaw seniorów oraz organizacji seniorskich w zakresie ich udziału w tworzeniu i funkcjonowaniu gminnych rad seniorów	14
1. Zagadnienia wstępne	14
2. Rezultaty badań osób fizycznych - członków organizacji seniorskich	14
3. Rezultaty badań osób fizycznych - liderów organizacji seniorskich	17
4. Wnioski i rekomendacje	20
Rozdział III. Gminna rada seniorów - zagadnienia wstępne	22
1. Gminna rada seniorów - istota i źródło regulacji prawnej	22
2. Funkcje gminnej rady seniorów	23
Rozdział IV. Procedura utworzenia gminnej rady seniorów	26
1. Zagadnienia wstępne	26
2. Etapy tworzenia gminnej rady seniorów	26
a) ETAP 1: konsultacyjno - inicjatywny	26
b) ETAP 2: powołanie gminnej rady seniorów i nadanie jej statutu	30
c) ETAP 3: przeprowadzenie wyborów do gminnej rady seniorów	33
d) ETAP 4: rozpoczęcie działalności przez gminną radę seniorów	33
Rozdział V. Statut gminnej rady seniorów - wybrane zagadnienia	35
1. Zagadnienia wstępne	35
2. Członkowie gminnej rady seniorów	36
3. Wybory do gminnej rady seniorów	37
4. Zasady działania gminnej rady seniorów	47
Podsumowanie	52
Bibliografia	54
Spis wykresów	55
Netografia	56
O autorach	56

WSTĘP

Fundacja Europejski Instytut Rozwoju Obywatelskiego w Nowym Sączu, mając na celu upowszechnianie zagadnień związanych z partycypacją publiczną osób starszych poprzez ich udział w tworzeniu i działaniu gminnych rad seniorów, opracowała projekt pn. „Seniorzy dają Radę!”, który jest współfinansowany ze środków Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej w ramach rządowego programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014-2020.

Oddajemy do Państwa rąk Poradnik pt. „*Gminne rady seniorów w praktyce - wybrane zagadnienia*” opracowany i wydany w ramach w/w przedsięwzięcia. Jest to publikacja poświęcona wybranym zagadnieniom w obszarze inicjowania i tworzenia gminnych rad seniorów oraz prowadzenia przez nie merytorycznej działalności. W poradniku Czytelnik znajdzie m.in. praktyczne informacje o tym, czym jest gminna rada seniorów i jakie funkcje spełnia, jakie są etapy procesu tworzenia takiej rady i jak je przeprowadzić, a także wzory dokumentów, które mogą być przydatne w tym zakresie. W publikacji prezentujemy także najważniejsze wnioski wynikające z diagnozy przeprowadzonej w ramach projektu „Seniorzy dają Radę!” dotyczącej stanu wiedzy i postaw seniorów oraz organizacji seniorskich w zakresie ich udziału w tworzeniu i funkcjonowaniu gminnych rad seniorów.

Wyrażamy przekonanie, iż przedkładane opracowanie zawiera przydatne wskazówki, które ułatwią liderom organizacji seniorskich inicjowanie i skuteczne wdrażanie procedur zmierzających do tworzenia lokalnych, gminnych rad seniorów.

*Wiesława Borczyk
Daniel Jachimowicz
Wojciech Nalepa*

Rozdział I.

Partycypacja obywateli w życiu publicznym

1. Co to jest partycypacja publiczna?

Termin „partycypacja” wywodzi się z łacińskiego słowa „*particeps*” tj. biorący udział¹, a zatem „partycypować” to innymi słowy uczestniczyć, brać udział w większej grupie, formacji, projekcie czy też instytucji. W szerszym znaczeniu to także zdolność tworzenia więzi i współdziałania z innymi, umiejętność pracy w grupie na rzecz osiągania wspólnych celów, umiejętność zespołowego wykonywania zadań i wspólnego rozwiązywania problemów.

Jednym z fundamentów, na których wspiera się każde społeczeństwo obywatelskie, jest partycypacja publiczna, której istota polega na aktywnym udziale obywateli w stanowieniu i realizacji polityk publicznych, włączeniu się w proces powstawania dokumentów planistycznych i podejmowania kluczowych decyzji. Ten rodzaj partycypacji można postrzegać jako ciągły dialog ze społecznością i wypracowanie takich mechanizmów komunikacji i wspólnego podejmowania decyzji, które będą skutkować coraz większą przejrzystością tego rodzaju procesów, wzrostem otwartości i wzajemnego zaufania².

Pomimo postępu, który w ostatnich latach dokonał się w Polsce w zakresie włączania obywateli w aktywne współdecydowanie o istotnych dla nich sprawach, prowadzone badania nadal jednoznacznie pokazują bardzo duże deficyty w tym obszarze. Z badań diagnostycznych przeprowadzonych w ramach projektu „Decydujemy razem”³ wynika m.in., iż współpraca władz lokalnych z mieszkańcami ogranicza się z reguły do najmniej wymagających form partycypacji, tj. do informowania o podjętych decyzjach, wyjaśniania ich istoty oraz konsultowania treści. Do rzadkości należą natomiast sytuacje, w których są wykorzystywane formy wymagające aktywnego włączania

¹ za www.wikipedia.pl

² „*Jak usłyszeć głos seniora? Praktyczny przewodnik po partycypacji obywatelskiej osób starszych Laboratorium Partycypacji Obywatelskiej*”, Pracownia Badań i Innowacji Społecznych STOCZNIA, Warszawa 2013.

³ „*Decydujemy razem. Wzmocnienie mechanizmów partycypacyjnych w kreowaniu i wdrażaniu polityk publicznych oraz podejmowaniu decyzji publicznych*” jest to projekt realizowany w latach 2011-2014 w partnerstwie 7 instytucji i organizacji pozarządowych, którego liderem jest Ministerstwo Rozwoju Regionalnego. Celem projektu jest upowszechnienie sprawdzonych modeli partycypacji powstałych w Polsce i za granicą, dostarczenie społecznościom i władzom lokalnym narzędzi monitorowania i oceny stanu partycypacji oraz opracowanie i przygotowanie do wdrożenia ogólnokrajowego systemu wspierania partycypacji (więcej na stronie www.decydujemyrazem.pl).

mieszkańców w proces decyzyjny, jak współdecydowanie i delegowanie. Badania pokazały, iż największą aprobatę przedstawicieli władz lokalnych zyskują te sposoby zarządzania gminą, które opierają się na samodzielnym podejmowaniu decyzji, informowaniu o nich mieszkańców, ewentualnie ich wyjaśnianiu i uzasadnianiu⁴.

Istnieje zatem ciągła potrzeba inicjowania i realizowania działań upowszechniających uregulowane prawnie, aktywne formy partycypacji obywateli w życiu publicznym zarówno wśród nich samych, jak również wśród przedstawicieli administracji publicznej różnych szczebli, od których w dużej mierze zależy to, w jaki sposób istniejące instrumenty partycypacyjne będą wykorzystywane w praktyce.

2. Wybrane formy partycypacji publicznej w Polsce

Obowiązujące w Polsce regulacje prawne przewidują wiele możliwych form aktywnego włączania się obywateli we współdecydowanie o sprawach istotnych dla społeczności lokalnej - niniejsze opracowanie w szczególności porusza problematykę instytucji gminnych rad seniorów, którym został poświęcony rozdział III, IV i V poradnika. Warto jednak wspomnieć o innych istniejących formach szczególnie tych, które znajdują swoje prawne umocowanie w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (*dalej również: ustawa OPP*). Wiedza i umiejętności korzystania z tych form są niezwykle istotne dla organizacji pozarządowych, ponieważ w dużej mierze od nich zależy praktyka aktywnego korzystania z opisanych prawem instrumentów partycypacyjnych. Ramy i charakter niniejszej publikacji nie pozwalają na ich wyczerpujące przedstawienie - poniżej dokonano krótkiego przeglądu przykładowych spośród nich.

a) Rady działalności pożytku publicznego

Są to ciała doradcze, których rolą jest konsultowanie i opiniowanie dokumentów dla potrzeb organu jednostki administracji publicznej, przy której taka rada działa. Rady pożytku publicznego funkcjonują w oparciu o przepisy art. 35 i nast. ustawy OPP.

Rodzaje rad działalności pożytku publicznego

Rada Działalności Pożytku Publicznego przy Ministrze Pracy i Polityki Społecznej - jest to organ opiniodawczo-doradczy ministra złożony z 20 osób (10 przedstawicieli administracji publicznej i 10 przedstawicieli

⁴ A. Olech, P. Sobiesiak-Penszko, „Partycypacja publiczna w Polsce. Diagnoza i rekomendacje”, w „Decydujemy razem. Analizy i opinie”, Numer specjalny 3, luty 2013.

organizacji pozarządowych), do którego zadań należy w szczególności: wyrażanie opinii w sprawach dotyczących stosowania ustawy OPP; wyrażanie opinii o projektach aktów prawnych; wyrażanie opinii o programach rządowych związanych z funkcjonowaniem organizacji pozarządowych oraz działalnością pożytku publicznego; udzielanie pomocy i wyrażanie opinii w przypadku sporów między organami administracji publicznej a organizacjami pozarządowymi; zbieranie i dokonywanie analizy informacji o prowadzonych kontrolach i ich skutkach; wyrażanie opinii w sprawach zadań publicznych, zlecenia tych zadań do realizacji przez organizacje pozarządowe oraz rekomendowanych standardów realizacji zadań publicznych; tworzenie, we współpracy z organizacjami pozarządowymi, mechanizmów informowania o standardach prowadzenia działalności pożytku publicznego oraz o stwierdzonych przypadkach naruszenia tych standardów.

Wojewódzka Rada Działalności Pożytku Publicznego - to ciało opiniodawczo - doradcze, które może być utworzone przez marszałka województwa na wspólny wniosek co najmniej 50 organizacji pozarządowych prowadzących działalność na terenie województwa. W skład takiej rady wchodzi: przedstawiciel wojewody, przedstawiciele marszałka województwa, przedstawiciele sejmiku województwa oraz przedstawiciele organizacji pozarządowych prowadzących działalność na terenie danego województwa. Wymagane jest, by przedstawiciele organizacji pozarządowych stanowili co najmniej połowę składu rady.

Do zadań tego ciała należą m.in.: wyrażanie opinii w sprawach dotyczących funkcjonowania organizacji pozarządowych - w tym w zakresie programów współpracy z organizacjami pozarządowymi; wyrażanie opinii o projektach uchwał i aktów prawa miejscowego dotyczących sfery zadań publicznych; udzielanie pomocy i wyrażanie opinii w przypadku sporów między organami administracji publicznej a organizacjami pozarządowymi; wyrażanie opinii w sprawach dotyczących zadań publicznych, w tym zlecenia tych zadań do realizacji przez organizacje pozarządowe oraz w sprawach rekomendowanych standardów realizacji zadań publicznych oraz wyrażanie opinii o projekcie strategii rozwoju województwa.

Powiatowa lub Gminna Rada Działalności Pożytku Publicznego - na wniosek organizacji pozarządowych prowadzących działalność na terenie gminy lub powiatu organ wykonawczy właściwej jednostki samorządu terytorialnego (*dalej również: JST*) może utworzyć odpowiednio gminną lub powiatową radę działalności pożytku publicznego, do której

kompetencji zalicza się w szczególności: opiniowanie projektów strategii rozwoju odpowiednio powiatu lub gminy; opiniowanie projektów uchwał i aktów prawa miejscowego dotyczących sfery zadań publicznych oraz współpracy z organizacjami pozarządowymi, w tym programów współpracy z organizacjami pozarządowymi; wyrażanie opinii w sprawach dotyczących funkcjonowania organizacji pozarządowych oraz wyrażanie opinii w sprawie zlecenia zadań publicznych tym organizacjom.

Według bazy prowadzonej przez Ogólnopolską Federację Organizacji Pozarządowych w Polsce działa obecnie 139 lokalnych (*gminnych i powiatowych*) rad działalności pożytku publicznego, co oznacza że, zostały one powołane w mniej niż 5 proc. jednostek samorządu terytorialnego⁵. Jest to zatem instrument wciąż wykorzystywany w stopniu dalece niezadowalającym.

b) Program współpracy samorządu lokalnego z organizacjami pozarządowymi

Stosownie do art. 5a ust.1 ustawy OPP organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego **uchwala, po konsultacjach z organizacjami pozarządowymi**, roczny program współpracy z organizacjami pozarządowymi. Ustawa OPP dopuszcza również możliwość uchwalenia, w sposób określony powyżej, wieloletniego programu współpracy z tego typu podmiotami. Warto podkreślić, iż roczny program współpracy ma charakter obligatoryjny dla każdego szczebla jednostek samorządu terytorialnego w Polsce - przyjmowany jest przez organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego, tj. radę gminy, powiatu lub sejmik województwa w formie uchwały, a zatem jest aktem prawa lokalnego. Proces budowania programu współpracy powinien być efektem współdziałania dwóch podmiotów: właściwej jednostki samorządu terytorialnego oraz organizacji pozarządowych działających na jej obszarze. Formalnie ta współpraca przybiera postać **obligatoryjnych konsultacji z organizacjami pozarządowymi**, które działają na terenie danej jednostki samorządu terytorialnego. Dobrą praktyką jest, aby liderzy lokalnych podmiotów trzeciego sektora w sposób aktywny i twórczy włączali się w ten proces, zgłaszali uwagi, sugestie i konkretne propozycje zadań do projektu programu współpracy.

WAŻNE

Stosownie do art. 5a ust. 4 ustawy OPP **program współpracy z organizacjami pozarządowymi powinien zawierać w szczególności:**

⁵ www.ofop.eu/reprezentacja/ciala-dialogu-obywatelskiego/bazy/RDPP.

- 1) cel główny i cele szczegółowe programu;
- 2) zasady współpracy;
- 3) zakres przedmiotowy;
- 4) formy współpracy;
- 5) priorytetowe zadania publiczne;
- 6) okres realizacji programu;
- 7) sposób realizacji programu;
- 8) wysokość środków przeznaczanych na realizację programu;
- 9) sposób oceny realizacji programu;
- 10) informację o sposobie tworzenia programu oraz o przebiegu konsultacji;
- 11) tryb powoływania i zasady działania komisji konkursowych do opiniowania ofert w otwartych konkursach ofert.

c) Inicjatywa lokalna

Jest to specyficzna forma realizacji zadań publicznych przez administrację samorządową we **współdziałaniu z mieszkańcami danej wspólnoty** regulowana przepisami art. 19b - 19h ustawy OPP. Mieszkańcy danej miejscowości, wsi czy też osiedla, którzy uznają, że na zamieszkiwanym przez nich terenie jest konieczna określona inwestycja lub podjęcie innych działań, mogą wystąpić z wnioskiem w tej sprawie do organu wykonawczego jednostki samorządu terytorialnego (*np. wójta/burmistrza/prezydenta miasta*). Z wnioskiem takim mieszkańcy mogą wystąpić jako grupa nieformalna lub za pośrednictwem lokalnej organizacji pozarządowej. Jeżeli organ uzna, że realizacja przedstawionego pomysłu/projektu jest potrzebna na danym terenie - zawiera z wnioskodawcą stosowną umowę na wykonanie inicjatywy lokalnej. Warto podkreślić, iż realizując inicjatywę lokalną JST nie przekazuje wnioskującym mieszkańcom lub organizacjom dotacji (*pieniędzy*). Wspiera ich natomiast rzeczowo lub organizacyjnie - a jeśli w umowie JST zobowiązał się do dofinansowania inicjatywy, to środki finansowe nie trafią do wnioskodawców, tylko będą wydatkowane bezpośrednio przez organ wykonawczy.

Należy dodatkowo zaznaczyć, iż **zakres zadań**, które mogą być realizowane w ramach inicjatywy lokalnej, jest szeroki i przykładowo obejmuje: budowę, rozbudowę lub remont dróg, kanalizacji, sieci wodociągowej, budynków oraz obiektów architektury stanowiących własność jednostek samorządu terytorialnego, działalność charytatywną, podtrzymywanie

i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości oraz rozwój świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej, promocję i organizację wolontariatu, edukację, oświatę i wychowanie, działalność w sferze kultury fizycznej i turystyki, ochrony przyrody, w tym zieleni, w miastach i wsiach, a także porządku i bezpieczeństwa publicznego.

WAŻNE

Organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego (*rada gminy, rada powiatu, sejmik województwa*) określa tryb i szczegółowe kryteria oceny wniosków o realizację zadania publicznego w ramach inicjatywy lokalnej w formie **regulaminu inicjatywy lokalnej**.

3. Partycypacja osób starszych w życiu publicznym

Postępujący proces starzenia się społeczeństwa w Polsce jest już faktem niemal powszechnie znanym i statystycznie udowodnionym. W 1988 r. osoby powyżej 65. roku życia stanowiły 9,8% populacji, a w 2010 r. już 13,6%, co oznacza przyrost o ponad 1,5 mln osób. Prognozy ludności na lata 2008-2035 sporządzone przez Główny Urząd Statystyczny pokazują, że do roku 2035 zmniejszy się wyraźnie względem lat poprzednich odsetek dzieci do lat 14 oraz osób w wieku średnim, natomiast spodziewany jest znaczący wzrost liczby ludności powyżej 50 - 60-tego roku życia. Szacuje się, iż w 2035 r. odsetek ludności w wieku 65 i więcej lat będzie wynosił 23,2%⁶, natomiast według prognoz Eurostatu w 2060 r. przekroczy on w Polsce poziom 36%⁷.

Sposób funkcjonowania osób dojrzałych w coraz większym stopniu będzie zatem wpływał na życie społeczeństwa jako całości. Systematyczne powiększanie się populacji seniorów niesie za sobą konieczność kształtowania pod tym kątem polityk publicznych na różnych szczeblach organizacji państwa. Znajduje to już swój wyraz w wielu dokumentach strategicznych, w tym m.in. w Strategii Rozwoju Kraju 2020, Strategii Wspierania Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego na lata 2009-2015 czy też Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego przyjętej przez Radę Ministrów 26 marca 2013 roku, która wymienia starzenie się społeczeństw jako jedno z wyzwań rozwojowych dla kapitału społecznego w Polsce. Niezwykle ważnym dokumentem strategicznym w tym obszarze są zarówno przyjęte przez Radę Ministrów w dniu 24 grudnia 2013r. Założenia Długofalowej Polityki Senioralnej w Polsce na lata 2014-2020, jak również Rządowy Program na

⁶ www.stat.gov.pl.

⁷ www.epp.eurostat.ec.europa.eu.

Rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014-2020.

Aktywizacja osób starszych uwzględniająca ich specyficzne potrzeby i oczekiwania oraz wykorzystująca potencjał tej grupy, a także wypracowanie instrumentów, które umożliwią seniorom angażowanie się w życie społeczności lokalnej i zachęcą do partycypacji publicznej, stają się zatem coraz istotniejszymi zadaniami władz publicznych oraz organizacji pozarządowych w szczególności tych, które dedykują swoją ofertę osobom dojrzałym. To trudne wyzwanie, gdyż jak wskazują wyniki wielu badań, bycie osobą starszą często łączy się w Polsce z wykluczeniem społecznym, co przejawia się w tej grupie m.in. niskim odsetkiem osób uczestniczących w jakichkolwiek formach kształcenia, niską aktywnością zawodową, niskim odsetkiem osób starszych korzystających z nowoczesnych technologii telekomunikacyjnych, złą sytuacją materialną oraz biernym sposobem spędzania wolnego czasu⁸. Badania pokazują, iż osoby starsze powyżej 65 roku życia należą do grupy najmniej aktywnych w sferze publicznej - Polacy w wieku 65+ rzadziej niż inne grupy wiekowe szukają informacji (10,5%), zgłaszają władzom lokalnym opinie dotyczące ważnych dla nich spraw lokalnych (6,9%) i biorą udział w konsultacjach (7,7%). Blisko 73% osób w tej grupie deklaruje poczucie bardzo niewielkiego wpływu na to, co robią władze lokalne⁹.

Chociaż o samej partycypacji obywatelskiej mówi się coraz więcej, włączanie seniorów w podejmowanie decyzji, które ich dotyczą, nadal pozostaje rzadkością. Działania kierowane dotychczas do osób starszych miały przede wszystkim na celu ich aktywizację w dwóch głównych obszarach: zawodowym (*co jest związane z wydłużeniem aktywności zawodowej oraz wieku emerytalnego*) oraz kulturowo-edukacyjnym¹⁰. Znacznie gorzej jest natomiast z postrzeganiem seniora jako obywatela, którego warto i należy włączać w procesy decyzyjne w obszarach polityk i usług publicznych dotyczących tej grupy społecznej. Instytucja gminnych rad seniorów, uregulowana w art. 5c ustawy o samorządzie gminnym, stwarza nową, adresowaną do przedstawicieli organizacji seniorskich formułę umożliwiającą ich realne włączenie we współdecydowanie o lokalnych sprawach istotnych dla tej grupy społecznej. Od aktywności organizacji seniorskich oraz świadomości i otwartości gminnych władz samorządowych będzie zależeć, jak ten nowy instrument zostanie wykorzystany w praktyce - w ocenie

⁸ T. Schimanek, Z. Wejcman, „Aktywni seniorzy. Inspirator dla organizacji”, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 2013.

⁹ A. Krajewska, P. Sobiesiak-Penszko „Partycypacja publiczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym”, *Analizy i opinie „Decydujmy razem”*, nr 1/2012.

¹⁰ „Jak usłyszeć głos seniora? Praktyczny przewodnik po partycypacji obywatelskiej osób starszych”, op.cit.

autorów niniejszej publikacji daje on możliwość stworzenia systemowych, powszechnych i realnych rozwiązań mogących znacząco wpłynąć na zwiększenie udziału osób starszych w przygotowywaniu i realizowaniu polityk publicznych.

Rozdział II.

Diagnoza stanu wiedzy i postaw seniorów oraz organizacji seniorskich w zakresie ich udziału w tworzeniu i funkcjonowaniu gminnych rad seniorów.

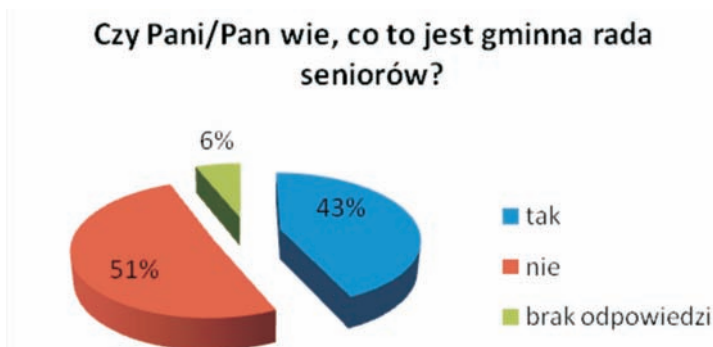
1. Zagadnienia wstępne

W ramach projektu „Seniorzy dają Radę!” zostały przeprowadzone badania ankietowe grupy seniorów oraz liderów organizacji seniorskich mające na celu ustalenie poziomu ich wiedzy o zasadach tworzenia i kompetencjach gminnych rad seniorów, identyfikację postaw tych osób wobec aktywnego włączenia się we współdecydowanie o sprawach ważnych dla społeczności lokalnej oraz rozpoznanie problemów/barier, które takie działania ograniczają. W badaniu przeprowadzonym w maju i czerwcu 2014r. na obszarze województwa małopolskiego, podkarpackiego, świętokrzyskiego i śląskiego wzięło udział 507 seniorów oraz 41 liderów organizacji seniorskich - poniżej przedstawiono najważniejsze, zbiorcze wyniki badań i wnioski, które można z nich wyprowadzić.

2. Rezultaty badań osób fizycznych - członków organizacji seniorskich

Wśród ankietowanych seniorów było 80% kobiet i 20% mężczyzn. Najwięcej wśród nich stanowiły osoby w przedziale wiekowym od 65 do 69 lat - 40%, następnie w przedziale powyżej 70 lat - 31 % oraz w przedziale od 60 do 64 lat - 28%.

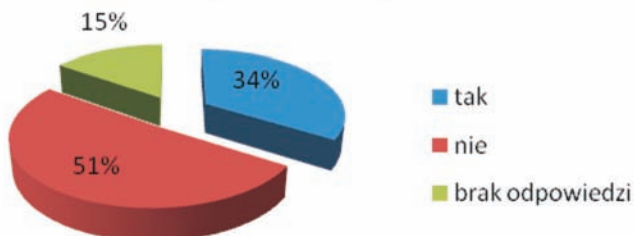
Ponad połowa badanych osób nie wiedziała, co to jest „gminna rada seniorów”, natomiast 6% ankietowanych nie udzieliło na to pytanie żadnej odpowiedzi.

Wykres nr 1. Znajomość pojęcia „gminna rada seniorów” wśród ankietowanych

Około 49% osób ankietowanych odpowiedziało źle albo nie udzieliło odpowiedzi na pytanie o to, czy ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (dalej również: *ustawa o samorządzie gminnym*) nakłada na każdą z gmin obowiązek utworzenia gminnej rady seniorów.

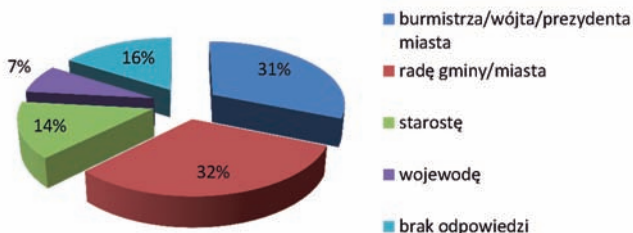
Czy ustawa o samorządzie gminnym nakłada na każdą z gmin obowiązek utworzenia gminnej rady seniorów?

Wykres nr 2. Wiedza ankietowanych nt. obowiązku utworzenia gminnej rady seniorów na podstawie ustawy o samorządzie gminnym

Blisko 70% odpowiedzi na pytanie o organ tworzący gminną radę seniorów było błędnych. Jedynie 32% ankietowanych odpowiedziało poprawnie na postawione pytanie, wskazując radę gminy/miasta jako organ, który ma kompetencję do utworzenia gminnej rady seniorów.

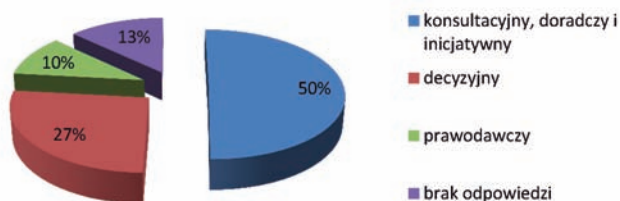
Przez jaki organ tworzona jest gminna rada seniorów?

Wykres nr 3. Wiedza ankietowanych nt. jednostki tworzącej gminną radę seniorów

Jedynie połowa ankietowanych odpowiedziała poprawnie na pytanie o charakter gminnej rady seniorów, zaznaczając odpowiedź, że jest ona organem konsultacyjnym, doradczym i inicjatywnym.

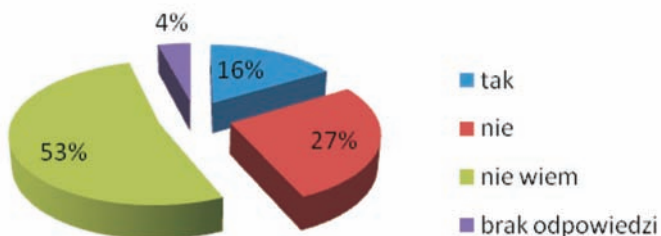
Charakter gminnej rady seniorów

Wykres nr 4. Wiedza ankietowanych nt. charakteru gminnych rad seniorów wśród osób fizycznych

Ponad 50% badanych osób nie wiedziało, czy w ich gminie została powołana rada seniorów. Jedynie 16% jednoznacznie udzieliło odpowiedzi „tak”, 27% - odpowiedziało „nie”, natomiast 4% nie udzieliło żadnej odpowiedzi.

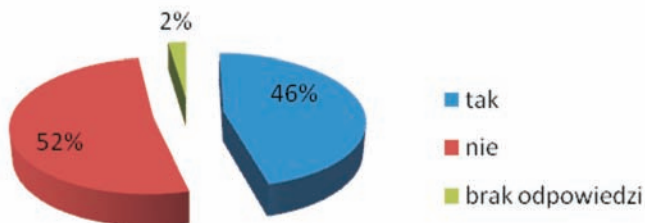
Czy w Pani/Pana gminie została powołana gminna rada seniorów?

Wykres nr 5. Wiedza ankietowanych nt. istnienia w ich gminie gminnej rady seniorów

Interesujące są odpowiedzi na pytanie, czy ankietowany senior chciałby zaangażować się w działalność gminnej rady seniorów - 46% respondentów odpowiedziało twierdząco na tak postawione pytanie.

Czy chciałaby/by Pani/Pan zaangażować się w działalność gminnej rady seniorów?

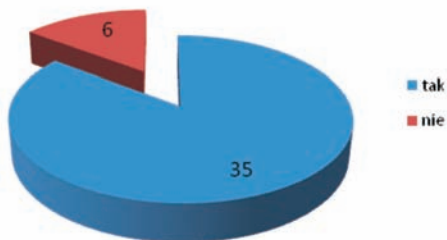
Wykres nr 6. Chęć zaangażowania się w działalność gminnej rady seniorów w opinii badanych osób fizycznych

Seniorzy, którzy na w/w pytanie odpowiedzieli negatywnie, jako główne przyczyny braku chęci zaangażowania się w działalność gminnej rady seniorów wymieniali brak niezbędnej wiedzy (32% wskazań), przeszkody rodzinne (29% wskazań), brak czasu (28% wskazań). Uczestnicy badania wskazali także, iż spośród działań mogących upowszechnić w społeczeństwie informację i wiedzę dotyczącą gminnych rad seniorów największe znaczenie mają warsztaty i szkolenia oraz publikacje merytoryczne (po 37 % wszystkich wskazań), na kolejnym miejscu znalazło się doradztwo.

3. Rezultaty badań osób fizycznych - liderów organizacji seniorskich

Spśród poddanych badaniu liderów pozarządowych organizacji seniorskich zdecydowana większość zadeklarowała, że wie, czym jest gminna rada seniorów. Jedynie co siódma osoba udzieliła odpowiedzi przeczącej.

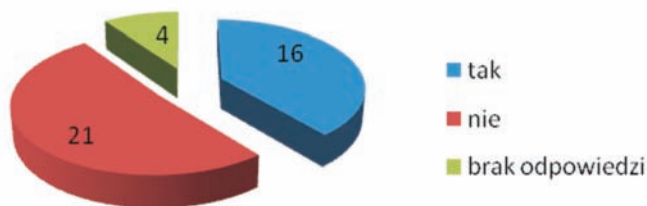
Wiedza ankietowanych nt. gminnej rady seniorów

Wykres nr 7. Wiedza nt. pojęcia „gminna rada seniorów” wśród liderów organizacji seniorskich

Niewiele ponad połowa osób ankietowanych odpowiedziała poprawnie na pytanie o konieczność zakładania gminnej rady seniorów w oparciu o ustawę o samorządzie gminnym.

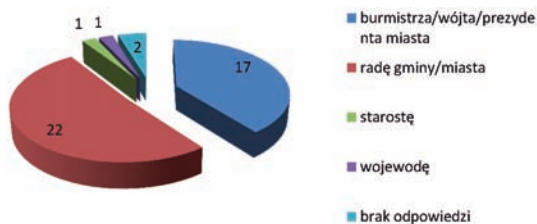
Wiedza nt. konieczności zakładania gminnej rady seniorów

Wykres nr 8. Wiedza nt. konieczności zakładania gminnej rady seniorów wśród liderów organizacji seniorskich

Podobnie kształtowały się odpowiedzi na pytanie o organ mający uprawnienia do tworzenia gminnej rady seniorów. Znaczna część badanych (17 osób) odpowiedziała tu błędnie wskazując jako organ burmistrza, wójta lub prezidenta miasta.

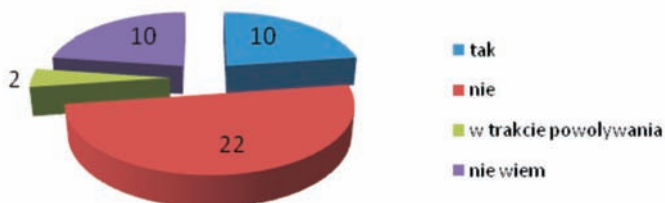
Wiedza nt. organu, który tworzy gminną radę seniorów

Wykres nr 9. Wiedza nt. organu, który tworzy gminną radę seniorów

Interesująco przedstawiają się odpowiedzi udzielane na pytanie o istnienie gminnej rady seniorów w gminie będącej miejscem zamieszkania ankietowanego lidera organizacji pozarządowej. Okazuje się, że blisko co czwarty badany lider nie wiedział o istnieniu, bądź nieistnieniu gminnej rady seniorów w jego miejscu zamieszkania - jednocześnie blisko $\frac{3}{4}$ badanych osób stwierdziło, że w ich miejscu zamieszkania nie ma gminnej rady seniorów albo nie ma wiedzy ww tym zakresie.

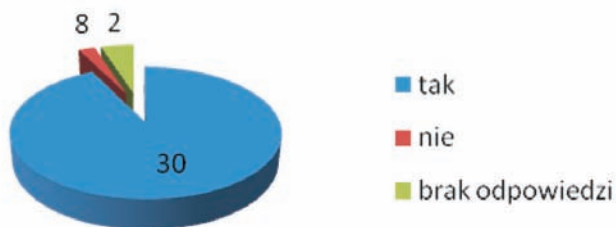
Wiedza nt. istnienia gminnej rady seniorów w miejscu zamieszkania lidera organizacji pozarządowej

Wykres nr 10. Wiedza nt. istnienia gminnej rady seniorów w miejscu zamieszkania lidera organizacji pozarządowej

Zdecydowana większość badanych liderów organizacji seniorskich zadeklarowała chęć zaangażowania się organizacji w działalność gminnej rady seniorów - takiej odpowiedzi udzieliło 30 spośród 41 badanych osób.

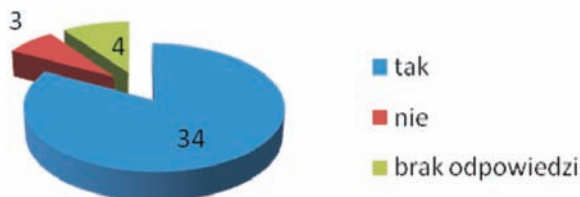
Chęć zaangażowania się organizacji pozarządowej w działalność gminnej rady seniorów

Wykres nr 11. Chęć zaangażowania się organizacji pozarządowej w działalność gminnej rady seniorów

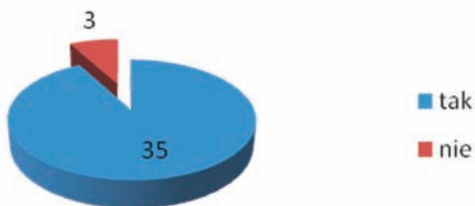
Zdecydowana większość badanych jest zainteresowana wdrożeniem procedury utworzenia gminnej rady seniorów, jak również uzyskaniem wsparcia doradczego przy animacji jej tworzenia.

Zainteresowanie wdrożeniem procedury utworzenia gminnej rady seniorów

Wykres nr 12. Zainteresowanie wdrożeniem procedury utworzenia gminnej rady seniorów

Zainteresowanie uzyskaniem wsparcia doradczego przy animacji tworzenia gminnej rady seniorów

Wykres nr 13. Zainteresowanie uzyskaniem wsparcia doradczego przy animacji tworzenia gminnej rady seniorów

4. Wnioski i rekomendacje

Przedstawione powyżej najważniejsze rezultaty przeprowadzonych badań diagnostycznych pozwalają na wyprowadzenie kilku zasadniczych wniosków:

- Około połowa badanych osób fizycznych - członków organizacji seniorskich nie wie, czym jest gminna rada seniorów. Wyraźny problem stanowią zagadnienia o charakterze prawnym związane z zakładaniem i prowadzeniem gminnej rady seniorów. Co drugi senior źle określa charakter i kompetencje gminnej rady seniorów. Ponad połowa z badanych osób nie wie również, czy w ich gminie działa tego typu organ reprezentujący interesy lokalnych seniorów.

- Wśród liderów organizacji seniorskich większość deklaruje wiedzę na temat tego, czym jest gminna rada seniorów, jednak tylko połowa z nich poprawnie odpowiada na pytania dotyczące prawnych aspektów funkcjonowania tego organu. Liderzy lepiej niż osoby fizyczne określają charakter i kompetencje gminnych rad seniorów, natomiast co czwarty z nich nie potrafi potwierdzić lub zaprzeczyć istnieniu takiej rady w ich gminie. Ponad $\frac{3}{4}$ liderów stwierdziło, że w ich gminie albo nie ma rady seniorów, albo nie ma wiedzy w tym zakresie.
- Istnieje rozbieżność pomiędzy wiedzą teoretyczną a praktyczną o gminnych radach seniorów posiadaną przez liderów organizacji seniorskich, szczególnie w obszarze prawno - organizacyjnym.
- Zdecydowana większość liderów organizacji seniorskich chce zaangażować się w tworzenie lub organizowanie gminnej rady seniorów oraz uzyskać wsparcie doradcze przy animacji tworzenia tego ciała w swojej gminie.

Mając na uwadze powyższe konkluzje należy stwierdzić, iż **istnieje obiektywna potrzeba prowadzenia działalności edukacyjnej i doradczej wśród seniorów w obszarze związanym z tworzeniem i prowadzeniem działalności w ramach gminnych rad seniorów.** Jest to szczególnie istotne dla liderów organizacji seniorskich, którzy w zdecydowanej większości deklarują chęć aktywnego zaangażowania się w tworzenie i funkcjonowanie gminnych rad seniorów, ale jednocześnie ich wiedza i praktyczne umiejętności niezbędne do profesjonalnego działania w tym zakresie są niewystarczające.

Rozdział III.

Gminna rada seniorów - zagadnienia wstępne

1. Gminna rada seniorów - istota i źródło regulacji prawnej

Ustawą z dnia 11 października 2013 r. o zmianie ustawy o samorządzie gminnym ustawodawca wprowadził możliwość tworzenia w gminach tzw. gminnych rad seniorów. Stosownie do nowego przepisu art. 5c rada gminy, z własnej inicjatywy lub na wniosek zainteresowanych środowisk, może utworzyć gminną radę seniorów jako ciało o charakterze konsultacyjnym, doradczym i inicjatywnym. W jej skład mogą wchodzić przedstawiciele osób starszych oraz przedstawiciele lokalnych podmiotów działających na rzecz osób starszych, w tym uniwersytetów trzeciego wieku¹¹. Rada gminy może również w statucie jednostki pomocniczej upoważnić ją do utworzenia rady seniorów jednostki pomocniczej.

Art. 5c ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym

1. Gmina sprzyja solidarności międzypokoleniowej oraz tworzy warunki do pobudzania aktywności obywatelskiej osób starszych w społeczności lokalnej.
2. Rada gminy, z własnej inicjatywy lub na wniosek zainteresowanych środowisk, może utworzyć gminną radę seniorów.
3. Gminna rada seniorów ma charakter konsultacyjny, doradczy i inicjatywny.
4. Gminna rada seniorów składa się z przedstawicieli osób starszych oraz przedstawicieli podmiotów działających na rzecz osób starszych, w szczególności przedstawicieli organizacji pozarządowych oraz podmiotów prowadzących uniwersytety trzeciego wieku.
5. Rada gminy, powołując gminną radę seniorów, nadaje jej statut określający tryb wyboru jej członków i zasady działania, dążąc do wykorzystania potencjału działających organizacji osób starszych oraz podmiotów działających na rzecz osób starszych, a także zapewnienia sprawnego sposobu wyboru członków gminnej rady seniorów.
6. Rada gminy może w statucie jednostki pomocniczej upoważnić ją do utworzenia rady seniorów jednostki pomocniczej. Przepisy ust. 3-5 stosuje się odpowiednio.

¹¹ Warto zaznaczyć, iż dzięki powołanej regulacji prawnej zawartej w art. 5c ustawy o samorządzie gminnym, po raz pierwszy w akcie prawnym zostało wprowadzone i użyte pojęcie „uniwersytety trzeciego wieku”.

W kontekście przywołanej nowelizacji ustawy o samorządzie gminnym należy zaznaczyć, iż rady seniorów są obecne w przestrzeni publicznej od co najmniej kilku lat. Trudno tu o precyzyjne statystyki, ale jak wynika z przeprowadzanego w ramach projektu „Zoom na Rady Seniorów”¹² badania internetowego, w Polsce przed wprowadzeniem w/w zapisu ustawowego powołano co najmniej 50 rad seniorów. Praktyka pokazuje, iż najczęściej działają one przy wójcie, burmistrzu lub prezydencie miasta w oparciu o wydane przez ten organ zarządzenie i składają się głównie z przedstawicieli lokalnych władz samorządowych oraz organizacji pozarządowych działających na rzecz seniorów. Tak tworzone rady seniorów mają z reguły charakter konsultacyjno - doradczy: opiniują uchwały dotyczące osób starszych i ich spraw, współpracują z podmiotami działającymi na rzecz osób starszych, niektórym spośród nich przysługuje kompetencja inicjatywna¹³.

Nowelizacja ustawy o samorządzie gminnym niewątpliwie przyczyniła się do zdynamizowania procesu inicjowania i tworzenia gminnych rad seniorów. Powoływanie tego typu ciał, ich wspieranie i uważne „słuchanie ich głosu” z pewnością może okazać się niezwykle pomocne w prowadzeniu adekwatnej i zrównoważonej lokalnej polityki senioralnej.

2. Funkcje gminnej rady seniorów

Art. 5c ust. 3 ustawy o samorządzie gminnym formułuje w sposób ogólny trzy zasadnicze funkcje gminnej rady seniorów: **konsultacyjną, doradczą oraz inicjatywną**. Wypełnienie treścią tych ramowych zapisów pozostawiono statutom regulującym zasady funkcjonowania gminnych rad seniorów a także swoistej praktyce, która w każdej gminie może być odmienna i jest uzależniona m.in. od umiejętności i aktywności członków rady a także otwartości na współpracę z tym ciałem ze strony lokalnych władz samorządowych.

Generalnie w ramach **funkcji konsultacyjnej** gminna rada seniorów powinna być dla lokalnych władz samorządowych merytorycznym partnerem wyrażającym opinie w przedkładanych jej sprawach istotnych z punktu widzenia funkcjonowania seniorów w społeczności lokalnej. Przykładowo można tu wymienić konsultacje projektów aktów prawa miejscowe-

¹² „ZOOM na Rady Seniorów” to ogólnopolskie badanie rad seniorów z całej Polski oraz projekt współpracy z partnerstwami rad seniorów i samorządów gminnych realizowane przez Towarzystwo Inicjatyw Twórczych „e” we współpracy z Pracownią Badań i Innowacji Społecznych „Stocznia” oraz Fundacją na rzecz wspólnot lokalnych „Na miejscu” (*więcej na stronie www.zoomna-radyseniorow.pl*).

¹³ K. Starzyk „Czas na rady seniorów”, 25.09.2014, www.institutobywatelski.pl.

go (*uchwał*), lokalnych planów/strategii rozwoju, specjalnych programów miejskich/gminnych dedykowanych seniorom (*np. karta seniora*), programów współpracy samorządu gminnego z organizacjami pozarządowymi, proponowanych inwestycji lub innych przedsięwzięć, które będą miały wpływ na życie codzienne osób starszych. Stanowisko gminnej rady seniorów zajęte w przedłożonych jej sprawach nie ma mocy wiążącej - ostateczna decyzja zawsze będzie należeć do właściwych organów gminy.

Naturalnym uzupełnieniem opisanej wyżej funkcji jest **kompetencja doradcza** gminnej rady seniorów, w ramach której może ona *np.* formułować własne propozycje rozwiązań w przedkładanych sprawach czy też sugerować wprowadzenie korekt do propozycji przedkładanych przez organy gminy. Jest to tym bardziej istotne, gdyż jak pokazuje praktyka jedną z najpowszechniejszych, bieżących form pracy gminnych rad seniorów są regularne dyżury jej członków, podczas których mieszkańcy gminy mają możliwość zgłaszania dostrzeżonych problemów, formułowania wniosków i propozycji podjęcia określonych działań. Za pośrednictwem rady uzasadnionym postulatom może zostać nadany dalszy bieg.

Funkcja inicjatywna gminnej rady seniorów, którą wyraźnie formułuje art. 5c ust 3 ustawy o samorządzie gminnym, pozwala z kolei na inspirowanie lokalnych władz do podjęcia nowych, konkretnych działań mających na celu podniesienie jakości życia osób starszych we wspólnocie samorządowej. Dysponując wiedzą, doświadczeniem życiowym oraz rozeznaniem potrzeb osób dojrzałych członkowie gminnych rad seniorów mogą stanowić źródło wielu oryginalnych, ciekawych pomysłów pozwalających wyjść naprzeciw ich potrzebom i oczekiwaniom. Warto podkreślić, iż urzeczywistnienie wielu takich propozycji nie wiąże się z koniecznością poniesienia znaczących nakładów finansowych - często wystarczy inne, świeże spojrzenie na dane zagadnienie oraz dobra wola organu wykonawczego gminy.

PRZYKŁAD

Rada Seniorów Miasta Lublin we współpracy z Prezydentem Lublina zainicjowała akcję „Miejsca Przyjazne Seniorom”. Jest to konkurs na miejsca (*instytucje, organizacje, prywatne firmy*), które wychodzą naprzeciw potrzebom osób starszych, *np.* świadczą usługi skierowane do tej grupy, oferują зниżki, są dostosowane do potrzeb osób mających problemy z poruszaniem się. Dzięki zaangażowaniu organizatorów konkurs zyskał status ogólnomiejskiej akcji z uroczystą galą, podczas której wręczane są certyfikaty dla nagradzanych miejsc¹⁴.

¹⁴ K. Starzyk „Czas na rady seniorów”, *op.cit.*

Podkreślenia wymaga fakt, iż o realnym wpływie gminnej rady seniorów na funkcjonowanie społeczności lokalnej w dużej mierze decydują predyspozycje osób, które w niej zasiadają, oraz stopień otwartości i przekonania o potrzebie współpracy z radą ze strony władz gminy. Doświadczenia wynikające z obserwacji pracy wielu działających w Polsce gminnych rad seniorów pokazują, iż aktywni i przygotowani merytorycznie członkowie tych ciał przy autentycznym wsparciu i zrozumieniu lokalnych władz mogą realnie zmieniać na lepsze otaczającą ich rzeczywistość, czynić przestrzeń publiczną bardziej przyjazną dla rosnącej grupy seniorów.

Rozdział IV.

Procedura tworzenia gminnej rady seniorów

1. Zagadnienia wstępne

Ustawa o samorządzie gminnym nie opisuje szczegółowej procedury tworzenia gminnej rady seniorów. Ustawodawca w zakresie proceduralnym wskazuje jedynie, że:

- a) rada gminy, z własnej inicjatywy lub na wniosek zainteresowanych środowisk, może utworzyć gminną radę seniorów i,
- b) rada gminy, powołując gminną radę seniorów, nadaje jej statut określający tryb wyboru jej członków i zasady działania.

Jak wynika z powyższego, przepisy ustawowe regulują zasady tworzenia gminnych rad seniorów ogólnie, co wywołuje określone problemy w ich praktycznym zastosowaniu. W dalszej części niniejszej publikacji zostaną poruszone praktyczne aspekty procedury tworzenia gminnej rady seniorów. Będą również wskazane i omówione wybrane problemy związane ze stosowaniem w/w uregulowania ustawowego oraz niejednorodność w ocenie prawnej statutów rad seniorów przez poszczególnych wojewodów jako organów nadzoru nad jednostkami samorządu terytorialnego.

2. Etapy tworzenia gminnej rady seniorów

Procedura tworzenia gminnej rady seniorów to proces wieloetapowy, obejmujący:

- a) ETAP 1: konsultacyjno - inicjatywny,
- b) ETAP 2: powołanie gminnej rady seniorów i nadanie jej statutu,
- c) ETAP 3: przeprowadzenie wyborów do gminnej rady seniorów,
- d) ETAP 4: rozpoczęcie działalności przez gminną radę seniorów.

a) ETAP 1: konsultacyjno - inicjatywny

Etap pierwszy utworzenia gminnej rady seniorów obejmuje kilka ważnych elementów, takich jak:

- porozumienie się lokalnych środowisk seniorskich,
- konsultację przez inicjatorów pomysłu utworzenia rady seniorów z lokalnymi władzami,
- przygotowanie i złożenie wniosku o utworzenie rady seniorów.

Zgodnie z art. 5c ust. 2 ustawy o samorządzie gminnym, rada gminy z własnej inicjatywy lub na wniosek zainteresowanych środowisk, może utworzyć gminną radę seniorów. Z obserwacji dotychczasowej praktyki wynika, iż zdecydowanie częstszą sytuacją jest wdrożenie procedury utworzenia gminnej rady seniorów na wniosek lokalnych, zainteresowanych środowisk. Ustawodawca nie wyjaśnia pojęcia „zainteresowane środowiska”, dlatego też wydaje się, iż należałoby je rozumieć szeroko. Przez zwrot ustawowy „zainteresowane środowiska” należy rozumieć zatem w szczególności:

- organizacje pozarządowe zrzeszające osoby starsze, np.: uniwersytety trzeciego wieku, kluby seniora, związki emerytów;
- organizacje pozarządowe nie zrzeszające osób starszych, ale działające na rzecz seniorów, np. różnego rodzaju stowarzyszenia i fundacje, których przedmiot działalności statutowej obejmuje problematykę senioralną;
- osoby starsze zamieszkujące daną gminę.

Współdziałanie lokalnych środowisk angażujących się w problematykę seniorów jest istotnym elementem tworzenia rady seniorów - powinno się ono przejawiać się m.in. wypracowaniem wspólnego stanowiska w zakresie potrzeby utworzenia gminnej rady seniorów, wspólną pracą nad wnioskiem o utworzenie tego ciała, czy też współpracą w przygotowaniu projektu statutu. Jeżeli pomysł utworzenia takiego ciała zostanie zasadniczo zaakceptowany przez zainteresowane podmioty, warto zarekomendować wskazanie lidera takiego przedsięwzięcia, który będzie nadzorował i koordynował - po stronie społecznej - dalsze etapy tej procedury. Jako organizacja wiodąca często jest wskazywany działający lokalnie uniwersytet trzeciego wieku, nie ma jednak przeszkód, by była to inna organizacja. Lider bezpośrednio kontaktuje się z władzami gminy, jest pośrednikiem pomiędzy wnioskodawcami a organami samorządu.

Ważnym elementem tego etapu jest również konsultacja pomysłu utworzenia rady seniorów z władzami gminy. Warto, by złożenie formalnego wniosku o powołanie gminnej rady seniorów było poprzedzone spotkaniem z wójtem/burmistrzem/prezydentem miasta, przewodniczącym rady gminy, a być może także z niektórymi radnymi. Przydatna może okazać się również konsultacja tego pomysłu z osobą odpowiedzialną w danym samorządzie za współpracę z organizacjami pozarządowymi (*np. pełnomocnikiem ds. organizacji pozarządowych lub innym pracownikiem gminy zajmującym się problematyką lokalnych NGO's*). Tego typu spotkania umożliwiają m.in. przedstawienie argumentów uzasadniających powołanie gminnej rady seniorów jako ciała konsultacyjnego - doradczego będącego

dącego jednym z instrumentów realizacji polityki senioralnej na szczeblu lokalnym.

Etap ten powinien zakończyć się formalnym złożeniem wniosku o utworzenie gminnej rady seniorów. Ustawodawca nie wskazuje, jaka ma być treść takiego wniosku. Wydaje się jednak, iż pismo to powinno zawierać co najmniej sugestię powołania gminnej rady seniorów oraz uzasadnienie dla jej utworzenia. Oczywiście wniosek powinien zostać podpisany przez wszystkich wnioskodawców.

DOBRA PRAKTYKA

Do wniosku o utworzenie gminnej rady seniorów warto załączyć:

- projekt uchwały rady gminy w sprawie powołania rady seniorów i nadania jej statutu wraz z uzasadnieniem oraz,
- projekt statutu gminnej rady seniorów.

Taka praktyka usprawni i przyspieszy procedurę tworzenia rady, ma również niewątpliwy wpływ na wizerunek wnioskodawców jako równoprawnych partnerów samorządu.

W uzasadnieniu wniosku warto szeroko opisać problematykę starzejącego się społeczeństwa oraz odnieść się do założeń polityki senioralnej w Polsce. Poniżej, z uwagi na ograniczenia niniejszej publikacji, zamieszczono ramowy wzór wniosku o utworzenie gminnej rady seniorów.

Przykładowy wzór wniosku o utworzenie gminnej rady seniorów

Rynia Wielka¹⁵, dnia 16 października 2014 r.

Szanowny Pan

Szanowny Pan

Jan Zielony

Stanisław Czarny

Burmistrz Ryni Wielkiej

Przewodniczący Rady Gminy
w Ryni Wielkiej

¹⁵ Na potrzeby niniejszego opracowania przyjęto fikcyjną nazwę miejscowości.

W N I O S E K

o utworzenie Gminnej Rady Seniorów w Ryni Wielkiej

Działając na podstawie przepisu art. 5c ust. 2 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym wnioskodawcy: Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku w Ryni Wielkiej, Klub Seniora „Aktywny Senior” w Ryni Wielkiej, Stowarzyszenie Senior w Ryni Wielkiej, Fundacja Rozwoju Ryni Wielkiej¹⁶ przedkładają wniosek o utworzenie Gminnej Rady Seniorów w Ryni Wielkiej.

U Z A S A D N I E N I E

(Poniżej wskazane są przykładowe elementy, jakie może zawierać uzasadnienie)

1. Wskazanie podstawy prawnej wniosku - przytoczenie treści art. 5c ustawy o samorządzie gminnym.
2. Opisanie sytuacji demograficznej w danej gminie (*regionie/kraju*).
3. Wskazanie przykładowych elementów polityki senioralnej na szczeblu centralnym (*np.: przyjęcie przez Radę Ministrów tzw. „Pakietu dla seniorów” składającego się z Założeń Długofalowej Polityki Senioralnej na lata 2014-2020, Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych (ASOS) na lata 2014-2020 oraz Programu „Solidarność pokoleń - działania dla zwiększenia aktywności zawodowej osób w wieku 50+”*; *utworzenie i działalność Parlamentarnych Zespołów ds. Osób Starszych i ds. Uniwersytetów Trzeciego Wieku oraz Komisji ds. Polityki Senioralnej; utworzenie przez Ministra Pracy i Polityki Społecznej Rady ds. Polityki Senioralnej oraz Departamentu Polityki Senioralnej*).
4. Przedstawienie poszczególnych etapów tworzenia gminnej rady seniorów.
5. Podpisy wnioskodawców.
6. Wykaz załączników.

Wniosek o utworzenie gminnej rady seniorów powinien być formalnie skierowany do przewodniczącego rady gminy. Autorzy niniejszego poradnika rekomendują jednak, by wniosek taki równocześnie adresować do wójta/

¹⁶ Na potrzeby niniejszego opracowania przyjęto fikcyjne nazwy organizacji pozarządowych wnioskujących o utworzenie gminnej rady seniorów.

burmistrza/prezydenta miasta.

Rada gminy nie jest związana wnioskiem o utworzenie gminnej rady seniorów. Oznacza to, że pomimo złożonego wniosku, organ uchwałodawczy samorządu gminy może odmówić utworzenia tego typu ciała konsultacyjnego.

b) ETAP 2: powołanie gminnej rady seniorów i nadanie jej statutu

Drugi etap procedury tworzenia gminnej rady seniorów obejmuje przygotowanie przez gminę projektu statutu gminnej rady seniorów oraz podjęcie przez radę gminy uchwały w sprawie powołania gminnej rady seniorów oraz nadania jej statutu.

Uchwałę o powołaniu gminnej rady seniorów podejmuje rada gminy. W uchwale tej, radzie seniorów należy nadać statut, który jest podstawowym źródłem regulującym szczegółowe zasady działania tego organu. Projekt statutu, który może być przedłożony przez wnioskodawców, nie jest wiążący dla gminy. W sytuacji gdy władze gminy będą procedować jednak w oparciu o projekt statutu przygotowany przez pomysłodawców, powinien on zostać przeanalizowany przez służby prawne danego urzędu pod względem jego zgodności z obowiązującym prawem i praktyką nadzorczą właściwego wojewody. Koniecznym elementem regulacji statutowej jest określenie trybu wyboru członków rady seniorów oraz zasad działania tego organu. Problematyka poszczególnych zapisów statutowych zostanie omówiona w dalszej części niniejszego opracowania.

Warto podkreślić, iż w ocenie organów nadzoru (*województw*) uchwała w sprawie powołania gminnej rady seniorów oraz nadania jej statutu ma charakter aktu normatywnego w rozumieniu przepisu art. 40 ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym¹⁷. Z opinią tą trudno się zgodzić biorąc pod uwagę, iż tego rodzaju uchwała jest wydawana na podstawie i w granicach upoważnienia zawartego w ustawie¹⁸, co stanowi konstytucyjny warunek uznania uchwały organu gminy za akt prawa miejscowego¹⁹, natomiast normy w niej zawarte noszą cechy generalności i abstrakcyjności, a poprzez swój charakter kształtują sytuację prawną adresatów. Adresatami przedmiotowej uchwały są osoby starsze oraz podmioty działające na ich rzecz - jest więc ona kierowana do ogólnie określonej grupy obywateli (*nieograniczonego kręgu adresatów*) i jednocześnie dotyczy ich praw

¹⁷ Zob. Rozstrzygnięcie nadzorcze nr 43/2014 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z dnia 3 czerwca 2014 r., Rozstrzygnięcie nadzorcze nr NPII.4131.1.601.2013 Wojewody Śląskiego z dnia 2 stycznia 2014 r.

¹⁸ Zob. art. 5c ustawy o samorządzie gminnym.

¹⁹ Zob. art. 94 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

i obowiązków. Akt ten wywołuje również skutki prawne poza strukturami organizacyjnymi gminy.

WAŻNE

Uchwała w sprawie powołania gminnej rady seniorów oraz nadania jej statutu jako akt prawa miejscowego powinna być zredagowana w taki sposób, by była zrozumiała dla przeciętnego adresata. Przepis prawa miejscowego ma być skonstruowany precyzyjnie i czytelnie - tak, by wynikało z niego: kto, w jakich okolicznościach i jak się powinien zachować, żeby osiągnąć skutek wyływający z danej normy. Zapisy zastosowane w takim akcie muszą zawierać sformułowania jasne, wyczerpujące oraz wyłączające możliwość stosowania niedopuszczalnego, sprzecznego z prawem luzu interpretacyjnego. Adresat aktu prawnego nie może być zaskakiwany treścią nieostrych czy też niepełnych przepisów²⁰.

Przyjmując stanowisko, że uchwała o powołaniu gminnej rady seniorów oraz nadaniu jej statutu jest aktem prawa miejscowego, należy podkreślić, iż wchodzi ona w życie dopiero po upływie 14 dni od jej ogłoszenia w wojewódzkim dzienniku urzędowym, chyba że dany akt normatywny określa termin dłuższy²¹.

Przykładowy wzór uchwały rady gminy w sprawie powołania gminnej rady seniorów i nadania jej statutu wraz z uzasadnieniem

**Uchwała nr 34/RGRW/XII/2014
Rady Gminy w Ryni Wielkiej
z dnia 3 grudnia 2014 r.**

w sprawie powołania Gminnej Rady Seniorów w Ryni Wielkiej oraz nadania jej statutu.

Na podstawie przepisów art. 5c ust. 2 i ust. 5, art. 30 ust. 2 pkt 1, art. 40 ust. 1, art. 41 ust. 1 i art. 42 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (*Dz.U. 1990 nr 16 poz. 95 z późniejszymi zmianami*) Rada Gminy w Ryni Wielkiej uchwala, co następuje:

§ 1

W celu zapewnienia seniorom wpływu na sprawy dotyczące lokalnej społeczności powołuje się Gminną Radę Seniorów w Ryni Wielkiej.

²⁰ Zob. Rozstrzygnięcie nadzorcze nr 43/2014 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z dnia 3 czerwca 2014 r.

²¹ Zob. art. 4 ust. 1 ustawy o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych.

§ 2

Gminnej Rady Seniorów w Ryni Wielkiej nadaje się statut określający tryb wyboru członków Rady i zasady jej działania. Statut stanowi załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 3

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Ryni Wielkiej.

§ 4

Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Małopolskiego.

Przewodniczący

Rady Gminy w Ryni Wielkiej

Uzasadnienie

Ustawą z dnia 11 października 2013 r. o zmianie ustawy o samorządzie gminnym (*Dz.U. 2013 poz. 1318*) ustawodawca wprowadził możliwość tworzenia w gminach tzw. gminnych rad seniorów. Przedmiotowa nowelizacja unormowała dotychczas nie sankcjonowaną prawnie możliwość tworzenia w samorządach gminnych - rad seniorów i tym samym stworzyła jasne podstawy prawne umożliwiające praktyczne popularyzowanie idei przedstawicielstwa osób starszych przy organach samorządu terytorialnego. Rady te mają reprezentować interesy i potrzeby środowiska seniorów wobec władz samorządowych oraz formułować opinie dotyczące strategicznych i bieżących planów rozwoju gminy.

Gminne rady seniorów zgodnie z zapisami ustawowymi mają charakter konsultacyjny, doradczy i inicjatywny - nie mają kompetencji decyzyjnych.

Wpisanie instytucji - gminnych rad seniorów - do ustawy o samorządzie gminnym jest odpowiedzią na wyzwania stojące przed władzami samorządowymi na każdym szczeblu oraz administracją rządową, wiążące się z koniecznością aktywizacji systematycznie powiększającej się grupy polskich seniorów. Warto podkreślić, że zgodnie z prognozami demograficznymi osoby w wieku 65 lat i więcej będą stanowić w 2035 roku blisko ¼ polskiego społeczeństwa.

c) ETAP 3: przeprowadzenie wyborów do gminnej rady seniorów

Wybory składu osobowego gminnej rady seniorów przeprowadzane są według zasad wynikających z uchwalonego przez radę gminy statutu. W praktyce funkcjonują różne rozwiązania proceduralne w tym zakresie uzależnione np.: od wielkości gminy czy też liczby organizacji seniorskich działających na jej obszarze. Zgodnie z wymogami ustawowymi konieczne jest jednak, by sposób przeprowadzenia wyborów był opisany szczegółowo w statucie rady seniorów. Nie jest dopuszczalne, by na mocy zapisów statutowych przenosić tę materię np. do różnego rodzaju regulaminów.

WAŻNE

Za nieprawidłową należy uznać również praktykę polegającą na ramowym (*ogólnym*) tylko opisanu w statucie gminnej rady seniorów trybu wyboru jej członków z jednoczesnym delegowaniem uprawnień do uszczegółowienia tych zapisów w regulaminie wyborów przyjmowanym np. przez organ wykonawczy gminy czy też komisję wyborczą powoływaną do tego celu. Zapis art. 5c ust. 5 ustawy o samorządzie gminnym w sposób nie budzący wątpliwości stanowi, iż jednym z istotnych elementów statutu jest tryb wyboru członków rady seniorów.

Nie ma potrzeby komplikować trybu wyborów członków rady seniorów - dla sprawnego i transparentnego dokonania tej czynności zwykle najprostsze rozwiązania proceduralne są zarazem najskuteczniejsze. Kwestie związane z wyborami członków rady seniorów zostaną szczegółowo opisane w rozdziale piątym.

d) ETAP 4: rozpoczęcie działalności przez gminną radę seniorów

Dla potrzeb niniejszego opracowania przyjęto, iż pomimo formalnego powołania gminnej rady seniorów i wyboru jej członków, w praktyce ostatnim etapem jej utworzenia jest przeprowadzenie pierwszego posiedzenia rady. Na pierwszym posiedzeniu rady rekomenduje się, by zostały rozstrzygnięte następujące kwestie:

- wybór przewodniczącego, wiceprzewodniczącego i ewentualnie innych członków prezydium rady,
- ustalenie planu działań rady,
- wyznaczenie harmonogramu spotkań rady.

Z praktycznego punktu widzenia trudno mówić o zakończeniu procedury tworzenia gminnej rady seniorów, jeśli nie odbyło się jej pierwsze posie-

dzenie, na którym nastąpiło co najmniej ukonstytuowanie się tego organu. Bardziej szczegółowe zagadnienia związane z funkcjonowaniem rady seniorów zostaną omówione w rozdziale piątym.

Rozdział V.

Statut gminnej rady seniorów - wybrane zagadnienia

1. Zagadnienia wstępne

Rada gminy, powołując gminną radę seniorów, nadaje jej statut określający tryb wyboru jej członków i zasady działania, dążąc do wykorzystania potencjału funkcjonujących organizacji osób starszych oraz podmiotów działających na rzecz osób starszych, a także zapewnienia sprawnego sposobu wyboru członków gminnej rady seniorów.

WAŻNE

Ustawodawca w art. 5c ust. 5 ustawy o samorządzie gminnym wskazuje wyłącznie na dwa elementy konstrukcyjne statutu gminnej rady seniorów, tj. tryb wyboru jej członków i zasady działania rady. Tworząc statut należy pamiętać, by jego zapisy nie wychodziły poza ramy ustalone w w/w ustawie - istnieje bowiem duże prawdopodobieństwo zakwestionowania tego typu regulacji przez właściwy organ nadzoru.

Część statutu dotycząca trybu wyborów członków gminnej rady seniorów może obejmować w szczególności:

- zdefiniowanie liczby członków rady,
- ustalenie, kto i w jaki sposób może zgłaszać kandydatów na członków rady,
- wskazanie organu przeprowadzającego wybory do rady,
- opisanie zasad ogłaszania informacji związanych z wyborami (*rozpoczęcie wyborów, ogłoszenie wyników wyborów*),
- ustalenie terminów dokonywania określonych czynności związanych z wyborami,
- określenie zasad i kryteriów wyboru członków rady.

Natomiast zasady funkcjonowania gminnej rady seniorów obejmują w szczególności:

- organizację wewnętrzną rady (*np. kwestie związane z wyborem przewodniczącego rady*),
- sposób zwoływania i przeprowadzania posiedzeń rady,
- sposób podejmowania wspólnych ustaleń przez radę,
- zasady i tryb współdziałania rady z władzami gminy,

- kwestię obsługi administracyjnej rady.

2. Członkowie gminnej rady seniorów

Gminna rada seniorów składa się z przedstawicieli osób starszych oraz przedstawicieli podmiotów działających na rzecz osób starszych, w szczególności przedstawicieli organizacji pozarządowych oraz podmiotów prowadzących uniwersytety trzeciego wieku²². Zakres podmiotowy gminnej rady seniorów został ustalony zatem bardzo szeroko. Z tego względu praktykę polegającą na wprowadzaniu do statutów zapisów umożliwiających członkostwo w radzie seniorów wyłącznie osobom, które ukończyły np. 60 rok życia, należy uznać za nieprawidłową. Trzeba bowiem podkreślić, że ustawa o samorządzie gminnym określa szeroki katalog podmiotów mogących zasiadać w tego typu organie - mogą to być osoby starsze i przedstawiciele podmiotów działających na rzecz osób starszych. Tym samym zawężanie katalogu podmiotów uprawnionych do członkostwa w radzie (np. poprzez wprowadzanie ograniczeń wiekowych) jest uznawane przez nadzory prawne wojewodów za istotne naruszenie prawa dające podstawy do stwierdzenia nieważności uchwały w sprawie powołania gminnej rady seniorów i nadania jej statutu²³. Takie stanowisko znajduje uzasadnienie w systemowych zasadach określających hierarchię ważności poszczególnych aktów prawnych - nie budzi wątpliwości, iż statut gminnej rady seniorów nadany jej uchwałą rady gminy, jako akt prawa miejscowego, jest aktem niższego rzędu w stosunku do ustawy.

Za nieprawidłową uznaje się również praktykę delegowania do rady przedstawicieli wójta/burmistrza/prezydenta miasta lub przedstawicieli rady gminy²⁴ - trudno bowiem uznać organ władzy wykonawczej i uchwałodawczej za stricte podmiot działający na rzecz osób starszych w rozumieniu przepisu art. 5c ust. 5 ustawy o samorządzie gminnym. Dopuszczalnym rozwiązaniem wydaje się natomiast udział wójta/burmistrza/prezydenta miasta, przewodniczącego rady gminy lub ich przedstawicieli w posiedzeniach rady seniorów, jednak bez prawa uczestniczenia w głosowaniach.

W statucie należy wskazać konkretną liczbę członków gminnej rady seniorów. Liczba członków tego organu będzie zależeć w głównej mierze od wielkości gminy oraz liczby i aktywności organizacji pozarządowych mających w niej siedzibę. Warto jednak rekomendować, by cięta te nie

²² Zob. Art. 5c ust. 4 ustawy o samorządzie gminnym.

²³ Zob. rozstrzygnięcie nadzorcze nr 43/2014 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z dnia 3 czerwca 2014 r.

²⁴ Zob. Rozstrzygnięcie nadzorcze nr NPII.4131.1.290.2014 Wojewody Śląskiego z dnia 31 lipca 2014 r.

były zbyt liczne²⁵. Liczba członków rady powinna być w statucie określona konkretnie, w sposób nie wywołujący wątpliwości.

Przykładowy zapis statutowy

§ 1

1. Rada liczy 9 członków.
2. W skład Rady wchodzi:
 - a) przedstawiciele osób starszych posiadający poparcie co najmniej 15 osób, z zastrzeżeniem § 6 oraz,
 - b) przedstawiciele podmiotów działających na rzecz osób starszych wyznaczonych przez te podmioty, z zastrzeżeniem § 7 -którzy zostali prawidłowo zgłoszeni i wybrani zgodnie z dalszymi postanowieniami niniejszego Statutu.

§ 2

1. Osoba starsza posiadająca miejsce zamieszkania na terenie Gminy może udzielić poparcia nie więcej niż jednemu kandydatowi do Rady.
2. Udzielnie poparcia przez tą samą osobę więcej niż jednemu kandydatowi do Rady będzie skutkowało nieuwzględnieniem głosu poparcia tej osoby przy wszystkich zgłoszonych kandydatach.
3. Poparcie jest udzielane poprzez złożenie podpisu pod formularzem zgłoszeniowym kandydata do Rady.

§ 3

Podmiot działający na rzecz osób starszych może zgłosić swojego kandydata do Rady spośród swoich członków lub innych mieszkańców Gminy.

3. Wybory do gminnej rady seniorów

Procedura dokonywania wyborów do gminnej rady seniorów powinna być szczegółowo opisana w statucie. Na procedurę tę składają się następujące elementy:

- ogłoszenie o naborze kandydatów do rady,
- zgłaszanie kandydatów do rady przez uprawnione do tego podmioty,
- ustalenie składu osobowego rady,
- ogłoszenie o dokonanych wyborach członków rady.

²⁵ Liczba członków gminnych rad seniorów: Kraków: 25 członków, Wieliczka: 15 członków, Nowy Sącz: 10 członków; Zielona Góra: 15 członków.

a) Ogłoszenie o naborze kandydatów do gminnej rady seniorów

Z praktycznego punktu widzenia optymalnym rozwiązaniem jest, gdy procedurę wyborów członków gminnej rady seniorów przeprowadza organ wykonawczy gminy. Warto zaznaczyć, że możliwe są tu również inne rozwiązania np. przekazanie określonych kompetencji w tym zakresie radzie gminy lub powołanie specjalnej komisji - wydają się one jednak stosunkowo skomplikowane i mogą przedłużać procedurę wyboru. Gdy uchwała o powołaniu gminnej rady seniorów wejdzie w życie, uprawniony organ (np. wójt/burmistrz/prezydent miasta) ogłasza nabór kandydatów do gminnej rady seniorów, ustalając jednocześnie termin dokonywania przedmiotowych zgłoszeń. Ogłoszenie takie może nastąpić w różnorodnej formie, np. poprzez Biuletyn Informacji Publicznej, lokalną prasę, korespondencję listową do zainteresowanych środowisk/organizacji.

Przykładowy zapis statutowy

§ 1

1. Wójt ogłasza nabór kandydatów do Rady oraz określa wzór formularza zgłoszeniowego a także ustala termin zgłaszania kandydatów do Rady.
2. Informacje, o których mowa w ust. 1, Wójt podaje do publicznej wiadomości poprzez ogłoszenie w Biuletynie Informacji Publicznej, na stronie internetowej Gminy oraz w lokalnych mediach.

§ 2

Zgłaszanie kandydatów do Rady powinno zostać dokonane na formularzu zgłoszeniowym, o którym mowa w § 8 ust. 1. Formularze zgłoszeniowe wraz z załącznikami składane są w biurze podawczym Urzędu.

b) Zgłaszanie kandydatów do gminnej rady seniorów

Zainteresowane środowiska powinny dokonać stosownych zgłoszeń kandydatów do gminnej rady seniorów w terminie ustalonym przez właściwy organ. Zgłoszenia dokonuje się na formularzu zgłoszeniowym. W statucie powinno się określić, który organ jest uprawniony do przygotowania wzoru takich formularzy - w rekomendowanych zapisach statutowych wskazano, iż organem uprawnionym w tym zakresie jest wójt/burmistrz/prezydent miasta.

Przykładowy wzór formularza zgłoszeniowego - przedstawiciel podmiotu działającego na rzecz osób starszych	
FORMULARZ ZGŁOSZENIOWY KANDYDATA DO GMINNEJ RADY SENIORÓW W RYNI WIELKIEJ - PRZEDSTAWICIEL PODMIOTU DZIAŁAJĄCEGO NA RZECZ OSÓB STARSZYCH	
DANE IDENTYFIKUJĄCE PODMIOT ZGŁASZAJĄCY KANDYDATA DO GMINNEJ RADY SENIORÓW W RYNI WIELKIEJ	
NAZWA	
FORMA PRAWNA	
ADRES	
NR TELEFONU	
ADRES E-MAIL	
IMIONA I NAZWISKA OSÓB UPRAWNIONYCH DO REPREZENTACJI PODMIOTU	
DANE KANDYDATA DO GMINNEJ RADY SENIORÓW W RYNI WIELKIEJ	
IMIĘ I NAZWISKO	
ADRES ZAMIESZKANIA	
NR TELEFONU	
ADRES E-MAIL	
KRÓTKA INFORMACJA O KANDYDACIE (wykształcenie, działalność społeczna)	
SPOSÓB DOKONYWANIA ZAWIADOMIENIŃ (poczta tradycyjna/e-mail/inny - jaki?)	
PODPISY OSÓB UPRAWNIONYCH DO REPREZENTOWANIA PODMIOTU DOKONUJĄCEGO ZGŁOSZENIA	
DATA	

Formularz zgłoszeniowy kandydata do rady będącego przedstawicielem podmiotu działającego na rzecz seniorów należy podpisać zgodnie z zasadami wynikającymi ze statutu tego podmiotu lub innego dokumentu wewnętrznego (np. regulaminu). Do formularza powinny być dołączone w szczególności: oświadczenie danej osoby o wyrażeniu zgody na kandydowanie do gminnej rady seniorów oraz dokument potwierdzający, że ta osoba została we właściwym trybie delegowana w charakterze kandydata do rady seniorów (np. uchwała odpowiedniego organu wewnętrznego).

Przykładowy wór dokumentu potwierdzającego wyznaczenie danej osoby na kandydata do gminnej rady seniorów przez podmiot działający na rzecz osób starszych

Uchwała nr 1/Z/2014

**Zarządu Stowarzyszenia Uniwersytet Trzeciego Wieku
w Ryni Wielkiej
z dnia 23 listopada 2014 r.**

W sprawie wyznaczenia Stanisława Fioletowego na kandydata do Gminnej Rady Seniorów w Ryni Wielkiej.

1. Zebrani w dniu 23 listopada 2014 r. członkowie Zarządu Stowarzyszenia Uniwersytet Trzeciego Wieku w Ryni Wielkiej, działając w oparciu o przepis § 25 ust. 2 Statutu, postanawiają wyznaczyć Stanisława Fioletowego na kandydata do Gminnej Rady Seniorów w Ryni Wielkiej.
2. Uchwałę podjęto jednogłośnie/niejednogłośnie (głosy: za, przeciw, wstrzymujące się).

Podpisy:

LP	IMIĘ I NAZWISKO CZŁONKA ZARZĄDU/FUNKCJA	PODPIS
1	Wojciech Zielony - prezes	
2	Maria Żółty - wiceprezes	
3	Józef Brązowy - sekretarz	

Przykładowy wzór formularza zgłoszeniowego - przedstawiciel osób starszych	
FORMULARZ ZGŁOSZENIOWY KANDYDATA DO GMINNEJ RADY SENIORÓW W RYNI WIELKIEJ - PRZEDSTAWICIEL OSÓB STARSZYCH	
DANE KANDYDATA DO GMINNEJ RADY SENIORÓW W RYNI WIELKIEJ	
IMIĘ I NAZWISKO	
ADRES ZAMIESZKANIA	
NR TELEFONU	
ADRES E-MAIL	
KRÓTKA INFORMACJA O KANDYDACIE (wykształcenie, działalność społeczna)	
SPOSÓB DOKONYWANIA ZAWIADOMIENIŃ (poczta tradycyjna/e-mail/ inny - jaki?)	

WYKAZ OSÓB UDZIELAJĄCYCH POPARCIA KANDYDATOWI DO GMINNEJ RADY SENIORÓW W RYNI WIELKIEJ				
LP	Imię i Nazwisko	ADRES	NR TELEFONU	PODPIS
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				

25				

W przypadku kandydatów do Rady - przedstawicieli osób starszych - formularz zgłoszeniowy jest podpisywany przez osoby popierające daną kan-

dydaturę. Minimalna wymagana liczba osób starszych popierających daną kandydaturę powinna być dokładnie określona w statucie rady seniorów. Warto również przesądzić, ilu kandydatom ta sama osoba może udzielić przedmiotowego poparcia.

Do formularzy zgłoszeniowych powinno się dołączać oświadczenie kandydata o wyrażenie zgody na kandydowanie do rady seniorów. Oświadczenie takie może mieć formę osobnego dokumentu lub być elementem formularza zgłoszeniowego.

Wzór oświadczenia o wyrażeniu zgody na kandydowanie do gminnej rady seniorów	
Oświadczenie o wyrażeniu zgody na kandydowanie do Gminnej Rady Seniorów w Ryni Wielkiej	
<p>Ja, niżej podpisany Andrzej Wielki, zamieszkały przy ul. Pięknej 7, 34-467 Rynia Wielka, oświadczam, że wyrażam zgodę na kandydowanie na członka Gminnej Rady Seniorów w Ryni Wielkiej. Ponadto oświadczam, iż korzystam z pełni praw publicznych oraz posiadam pełną zdolność do czynności prawnych.</p>	
<p>MIEJSCOWOŚĆ, DATA</p>	<p>CZYTELNY PODPIS KANDYDATA</p>
<p><i>Zgodnie z ustawą z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych wyrażam zgodę na przetwarzanie moich danych osobowych zawartych w niniejszym oświadczeniu w zakresie niezbędnym do przeprowadzenia procedury wyboru członków oraz - w razie wyboru - funkcjonowania Gminnej Rady Seniorów w Ryni Wielkiej.</i></p>	
<p>MIEJSCOWOŚĆ, DATA</p>	<p>CZYTELNY PODPIS KANDYDATA</p>

Zgłoszenia kandydatów do gminnej rady seniorów powinny podlegać weryfikacji formalnej dokonywanej przez organ wykonawczy gminy (chyba, że inny organ wskazano w statucie rady). Weryfikacja polega na sprawdzeniu kompletności i poprawności formularzy zgłoszeniowych wraz załącznikami. Warto również przewidzieć procedurę uzupełniania braków formalnych stwierdzonych w złożonych formularzach zgłoszeniowych.

Przykładowy zapis statutowy

§ 1

1. Zgłoszenia kandydatów do rady podlegają weryfikacji formalnej dokonywanej przez Wójta. Weryfikacja polega na sprawdzeniu kompletności i poprawności formularzy zgłoszeniowych.
2. Zgłoszenia złożone po terminie, o którym mowa w § 8 ust. 1, nie podlegają rozpatrzeniu.
3. W przypadku gdy zgłoszenie nie spełnia warunków, o których mowa w § 9, § 10 lub § 11, Wójt wzywa do usunięcia zauważonych braków w terminie 7 dni od dnia doręczenia stosownego wezwania. W przypadku nieusunięcia braków w terminie, zgłoszenie nie podlega dalszemu rozpatrzeniu.

Całościowe zakończenie procedury naboru kandydatów do rady seniorów umożliwia przejście do etapu wyłonienia - spośród zgłoszonych osób - członków tego organu.

c) Ustalenie składu osobowego rady

Sposób ustalenia składu osobowego gminnej rady seniorów zależy od zapisów statutowych. Rozwiązania w tym zakresie mogą być różne. Pamiętać jednak należy, że przedmiotowy wybór powinien zostać dokonany w oparciu o obiektywne przesłanki i przejrzyste zasady ustalone w statucie. Poniżej zostanie omówiony sposób wyboru członków rady podczas tzw. zebrania wyborczego. W tym etapie istotnym jest ustalenie, ile osób zostało zgłoszonych w procedurze naboru kandydatów do rady seniorów. Należy rozróżnić tu trzy sytuacje:

- zostało zgłoszonych więcej kandydatów, niż wynosi liczba miejsc w radzie,
- zostało zgłoszonych tylu kandydatów, ile jest miejsc w radzie.
- zostało zgłoszonych mniej kandydatów, niż wynosi liczba miejsc w radzie.

Gdy do rady zgłoszono więcej kandydatów, niż przewidziana w statucie liczba członków rady, ostateczny wybór składu gminnej rady seniorów może nastąpić na zebraniu wyborczym (*zgromadzeniu wyborczym*). W statucie należy określić, kto i w jakim terminie powinien takie zebranie zwołać. W przedmiotowym zebraniu biorą udział kandydaci na członków rady. Podczas w/w spotkania powinien nastąpić wybór członków rady według szczegółowych regulacji statutowych.

Przykładowy zapis statutowy

§ 1

1. W przypadku gdy liczba zgłoszonych kandydatów do Rady przekracza limit określony w § 5 ust. 1 (9 osób), Wójt zwołuje zebranie wyborcze wyznaczając jego termin i miejsce oraz ustala jego porządek obrad.
2. Zawiadomienie o terminie, miejscu i porządku obrad powinno zostać dokonane telefonicznie, pocztą elektroniczną lub pocztą tradycyjną co najmniej na 7 dni przed wyznaczonym terminem zebrania wyborczego.
3. W przypadku, o którym mowa w ust. 1, Wójt ogłasza w Biuletynie Informacji Publicznej, co najmniej na 7 dni przed wyznaczonym terminem zebrania wyborczego, informację o każdym z kandydatów do Rady zawarte w formularzach zgłoszeniowych.

§ 2

1. W zebraniu wyborczym biorą udział wszyscy zgłoszeni kandydaci do Rady, których zgłoszenia spełniały warunki formalne.
2. W zebraniu wyborczym bierze udział - z głosem doradczym - Wójt lub jego przedstawiciel. Wójt lub jego przedstawiciel nie może być wybrany do składu Rady. Wójt lub jego przedstawiciel nie biorą udziału w głosowaniach.

§ 3

1. Wybór członków Rady następuje poprzez oddanie głosu na karcie do głosowania.
2. Karta do głosowania obejmuje co najmniej wykaz kandydatów do Rady oraz pieczęć Urzędu. Karty do głosowania przygotowuje Wójt. Głos oddany na innej karcie do głosowania, niż ustalony wzór, jest nieważny.
3. Na karcie do głosowania każdy kandydat do Rady może oddać ważny głos maksymalnie na pięć osób. Dopuszczalne jest zagłosowanie na mniej niż pięć osób.
4. W przypadku gdy głosujący odda głos na więcej niż pięć osób, kartę do głosowania uznaje się za nieważną. Nieważnych kart do głosowania nie bierze się pod uwagę przy ustalaniu wyników głosowania.

§ 4

1. Do Rady wybranych zostaje 9 kandydatów, którzy w głosowaniu otrzymali kolejno największą liczbę głosów.

2. W przypadku gdy kilku kandydatów do Rady uzyska równą liczbę głosów, co powoduje, że nie można ustalić liczby wybranych członków zgodnie z § 5 ust. 1 (9 osób), przewodniczący zebrania wyborczego zarządza dodatkowe głosowanie między tymi kandydatami, którzy uzyskali równą liczbę głosów, a ich wybór spowodowałby przekroczenie liczby 9 członków Rady. Przepis § 18 ust. 1, 2 i 4 stosuje się odpowiednio.
3. W głosowaniu dodatkowym głosują wszyscy kandydaci do Rady, przy czym głosuje się wyłącznie na tych kandydatów do Rady, którzy uzyskali równą liczbę głosów, a ich wybór spowodowałby przekroczenie liczby 9 członków Rady.
4. Głosowanie dodatkowe, o którym mowa w ust. 2, jest zarządzane przez przewodniczącego zebrania wyborczego ponownie, aż do skutecznego dokonania wyboru członków Rady.
5. W głosowaniu dodatkowym każdy kandydat do Rady może zagłosować wyłącznie na jedną osobę.
6. W przypadku gdy kilku kandydatów do Rady uzyska równą liczbę głosów, ale nie powoduje to przekroczenia limitu, o którym mowa w § 5 ust. 1 (9 osób), wszystkie wybrane w ten sposób osoby uzyskują status członka Rady.
7. Wyniki przeprowadzonych wyborów ogłasza przewodniczący komisji skrutacyjnej.
8. Komisja skrutacyjna sporządza protokół z przebiegu wyborów. Do protokołu z przebiegu wyborów dołącza się karty do głosowania. Protokół z przebiegu wyborów podpisują wszyscy członkowie komisji skrutacyjnej.
9. Przewodniczący zebrania wyborczego przekazuje Wójtowi: protokół z zebrania wyborczego, protokół z przebiegu wyborów wraz kartami do głosowania i listą obecności. Protokół z zebrania wyborczego podpisują przewodniczący zebrania wyborczego i sekretarz zebrania wyborczego.

§ 5

Wójt, w terminie 14 dni od przekazania przez przewodniczącego zebrania wyborczego dokumentacji określonej w § 19 ust. 9, ogłasza w Biuletynie Informacji Publicznej informację o składzie Rady, wraz z liczbą głosów uzyskanych na zebraniu wyborczym przez poszczególne osoby.

W statucie powinny zostać ustalone również szczegółowe zasady przebiegu zebrania wyborczego, zwłaszcza w zakresie wyboru prezydium zebrania

wyborczego (*przewodniczącego, sekretarza, komisji skrutacyjnej*) oraz obowiązków poszczególnych jego członków.

Procedura wyłonienia składu rady upraszcza się, gdy liczba zgłoszonych kandydatów jest równa ustalonej w statucie liczbie członków rady. W takiej sytuacji można przewidzieć, iż wszystkie zgłoszone osoby stają się członkami gminnej rady seniorów bez konieczności przeprowadzania zebrania wyborczego bądź innych dodatkowych procedur wyborczych.

Przykładowy zapis statutowy

§ 1

1. W przypadku gdy zgłoszono wyłącznie 9 kandydatów²⁶ do Rady - wszyscy zgłoszeni kandydaci uzyskują status członka Rady.
2. W przypadku określonym w ust. 1, Wójt w ciągu 14 dni od upływu terminu zgłaszania kandydatów do Rady, ogłasza w Biuletynie Informacji Publicznej informację o składzie osobowym Rady.

W sytuacji gdy zgłoszono mniej kandydatów niż ustalona liczba członków rady, konieczne jest podjęcie dalszych czynności przez podmiot określony w statucie (*np. przez wójta/burmistrza/prezydenta miasta*). Logicznym rozwiązaniem wydaje się w tym przypadku przedłużenie terminu do zgłaszania kolejnych kandydatów. Jeżeli w w/w dodatkowych terminach wpłyną kolejne zgłoszenia, to w zależności od ich liczby, członkowie rady zostaną wyłonieni podczas zebrania wyborczego lub bez konieczności jego przeprowadzania - według zasad opisanych powyżej.

Przykładowy zapis statutowy

§ 1

1. W przypadku gdy do Rady zgłoszono mniej niż 9 kandydatów²⁷ - Wójt wyznacza dodatkowy siedmiodniowy termin zgłaszania kandydatów do Rady.
2. Procedura opisana w ust. 1 jest powtarzana do czasu zgłoszenia co najmniej 9 kandydatów do Rady.

Jeśli skład osobowy gminnej rady seniorów zostanie ustalony, informacja w tym zakresie powinna zostać przekazana do wiadomości publicznej. W statucie należy ustalić, kto, w jakim terminie i w jaki sposób ma do-

²⁶ Przyjmuje się, iż w statucie ustalono, że Gminna rada Seniorów w Ryni Wielkiej liczby 9 członków.

²⁷ Przyjmuje się, iż w statucie ustalono, że Gminna rada Seniorów w Ryni Wielkiej liczby 9 członków.

kończąc stosownego ogłoszenia. Warty polecenia wydaje się rozwiązanie polegające na tym, iż wskazanych wyżej czynności dokonuje wójt/burmistrz/prezydent miasta np. w Biuletynie Informacji Publicznej czy też lokalnych mediach.

Ważną kwestią, którą niewątpliwie należy uregulować w statucie, jest wskazanie, kto i w jakim terminie powinien zwołać pierwsze posiedzenie nowo wybranej gminnej rady seniorów. Istotnym zagadnieniem pozostaje również sprawa okresu, na jaki członkowie gminnej rady seniorów zostają wybierani. Ustawodawca nie przewidział żadnej regulacji w tym zakresie, dając tym samym radzie gminy daleko idącą swobodę. Wydaje się, że możliwe jest niewskazywanie okresu kadencji rady seniorów, jest to jednak rozwiązanie dalekie od ideału. Praktyką godną polecenia jest wprowadzenie kadencyjności rady - z dotychczasowych obserwacji funkcjonowania rad seniorów wynika, iż zazwyczaj kadencja tego organu jest tożsama z kadencją rady gminy.

Wątpliwości budzi również stanowisko niektórych organów nadzoru w zakresie niedopuszczalności zamieszczania w statutach gminnych rad seniorów zapisów dotyczących uzupełniania składu rady seniorów jako wychodzących poza delegację ustawową²⁸. W ocenie autorów sformułowanie art. 5c ustawy o samorządzie gminnym, iż w statucie rady seniorów ma zostać określony tryb wyboru jej członków, jest pojęciowo bardzo obszerne i obejmuje również sytuację uzupełnienia składu tego organu (*np. w przypadku rezygnacji, śmierci członka*).

4. Zasady działania gminnej rady seniorów

Zasady działania gminnej rady seniorów to obligatoryjny element statutu. Zasady te powinny być ujęte w sposób wyczerpujący i przejrzysty. W tym kontekście jako istotne należy uznać ustalenie sposobu zwoływania posiedzeń rady. Kwestię tę należy potraktować oddzielnie w przypadku pierwszego posiedzenia rady oraz kolejnych jej zebrań. W pierwszym przypadku ustalenia wymaga, kto, w jakim terminie i w jaki sposób powinien takie posiedzenie zwołać. Praktycznym rozwiązaniem jest, gdy uprawnienie to przekazane zostanie w statucie rady seniorów organowi wykonawczemu gminy. Nieuregulowanie tej kwestii trzeba uznać za istotny brak, którego konsekwencją może być stwierdzenie przez organ nadzoru nieważności uchwały w sprawie powołania gminnej rady seniorów i nadania jej statutu²⁹.

²⁸ Zob. Rozstrzygnięcie nadzorcze nr 38/2014 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z dnia 15 maja 2014 r.

²⁹ Zob. Rozstrzygnięcie nadzorcze nr 38/2014 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z dnia 15 maja 2014 r.

Przykładowy zapis statutowy

§ 1

1. Pierwsze posiedzenie Rady powinno odbyć się w terminie miesiąca od ogłoszenia informacji o składzie osobowym gminnej rady seniorów.
2. Pierwsze posiedzenie Rady zwołuje Wójt, wyznaczając jego termin, miejsce oraz porządek obrad.
3. Zawiadomienie o terminie, miejscu i porządku obrad pierwszego posiedzenia Rady powinno zostać dokonane za pomocą poczty tradycyjnej, elektronicznej, faksu lub w inny sposób (*np. poprzez wywieszenie na tablicy ogłoszeń, wysłanie wiadomości sms*) co najmniej na 7 dni przed wyznaczonym terminem posiedzenia. Sposób dokonywania zawiadomień konkretnego członka zależy od oświadczenia złożonego w tym zakresie w formularzu zgłoszeniowym.

Równie istotnym zagadnieniem jest ustalenie zasad zwoływania kolejnych posiedzeń rady, tj. w szczególności: wskazanie podmiotów uprawnionych do zwoływania posiedzeń, częstotliwość tych posiedzeń, określenie podmiotów uprawnionych do zawnioskowania o zwołanie posiedzenia oraz terminu zwołania rady po złożeniu wniosku w tym zakresie.

Przykładowy zapis statutowy

§ 1

1. Posiedzenia Rady zwołuje przewodniczący Rady z własnej inicjatywy lub na wniosek: co najmniej 3 członków Rady, Wójta lub Przewodniczącego Rady Gminy.
2. W przypadku złożenia wniosku o zwołanie posiedzenia Rady - przewodniczący ma obowiązek zwołać takie posiedzenie w terminie do 30 dni od dnia wpłynięcia stosownego wniosku. Wniosek o zwołanie posiedzenia Rady powinien zawierać proponowany porządek obrad.
3. W przypadku niewywiązania się przez przewodniczącego Rady z obowiązku, o którym mowa w ust. 3, posiedzenie Rady może zwołać Wójt.
4. Przewodniczący Rady zawiadamia członków o terminie, miejscu i porządku obrad Rady nie później niż na 7 dni przed planowanym terminem jego zwołania - za pomocą poczty tradycyjnej, elektronicznej, faksu lub w inny sposób (*np. poprzez wywieszenie na tablicy ogłoszeń, wysłanie wiadomości sms*). Sposób dokonywania zawiadomień konkretnego członka zależy od oświadczenia złożonego w tym zakresie w formularzu zgłoszeniowym.

5. Każdy z członków Rady może w formie pisemnego oświadczenia zmienić sposób dokonywania zawiadomień o posiedzeniach Rady i jej działalności. W oświadczeniu tym, w zależności od wybranego sposobu zawiadamiania, należy wskazać dokładny adres, adres poczty elektronicznej lub numer telefonu/faxu, na który powinny być doręczane zawiadomienia.

Statut powinien również precyzyjnie określać zasady organizacji wewnętrznej gminnej rady seniorów. W tym zakresie rekomenduje się, by gminnej radzie seniorów dokonać wyboru przewodniczącego i jego zastępcy/zastępców wraz jednoczesnym określeniem ich kompetencji. Jak pokazuje praktyka, w ramach prezydium rady seniorów często dokonywany jest również wybór sekretarza rady - warto jednak pamiętać, iż niektórzy wojewodowie kwestionują takie rozwiązanie, zwracając uwagę na jego niecelowość, zwłaszcza w kontekście nieuwzględnienia funkcji sekretarza rady w zapisach ustawowych³⁰. Zdaniem autorów takie podejście jest jednak zbyt rygorystyczne, biorąc w szczególności pod uwagę, że w ustawie o samorządzie gminnym nie wskazuje się również możliwości powoływania przewodniczących rady seniorów - co jest powszechne w praktyce działania tych ciał - a organy nadzoru nie negują tych zapisów statutowych. Ustalając obowiązki sekretarza rady należy zwrócić uwagę, by nie pokrywały się one z zakresem czynności np. pracownika urzędu, któremu przypisano obsługę administracyjną rady.

Przykładowy zapis statutowy

§ 1

1. Rada na pierwszym posiedzeniu wybiera ze swojego grona przewodniczącego oraz wiceprzewodniczącego.

Do czasu wyboru przewodniczącego posiedzenie Rady prowadzi Wójt lub jego przedstawiciel.

2. Na każdym posiedzeniu Rady wybierany jest sekretarz obrad.

3. Przewodniczący kieruje pracami Rady, a w szczególności:

- a) wyznacza terminy posiedzeń,
- b) ustala porządek obrad,
- c) zwołuje posiedzenia,
- d) prowadzi obrady,

³⁰ Zob. Rozstrzygnięcie nadzorcze nr 38/2014 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z dnia 15 maja 2014 r.

- e) udziela i odbiera głos,
 - f) zaprasza gości,
 - g) otwiera i zamyka posiedzenie.
4. W razie nieobecności przewodniczącego jego obowiązki wykonuje wiceprzewodniczący.
 5. Do zadań sekretarza obrad należy sporządzenie protokołu oraz uchwał z posiedzenia Rady.

Koniecznym elementem regulacji statutowej jest określenie trybu podejmowania ustaleń przez radę seniorów oraz sposobu prowadzenia jej dokumentacji. Powołana wyżej kwestia nie jest przedmiotem regulacji ustawowej. Z analizy statutów funkcjonujących rad seniorów wynika, iż wyrażają one swoje stanowisko w danej sprawie poprzez podjęcie uchwały. Uchwały podejmowane są zazwyczaj zwykłą większością głosów przy obecności co najmniej połowy składu rady. W statucie warto również wskazać, z jakich elementów powinna składać się uchwała i protokół z posiedzenia tego organu.

Przykładowy zapis statutowy

§ 1

1. Uchwały Rady podejmowane są w głosowaniu jawnym zwykłą większością głosów, w obecności co najmniej połowy składu Rady. W przypadku równej liczby głosów, decyduje głos przewodniczącego Rady.
2. Uchwała Rady powinna zawierać w szczególności:
 - a) tytuł,
 - b) treść merytoryczną,
 - c) wyniki głosowania,
 - d) podpisy przewodniczącego i sekretarza obrad.
3. Uchwały Rady oznacza się wg następującego schematu 1/GRS/2014 z dnia ... (*numer uchwały/oznaczenie organu/rok i data posiedzenia*). Numerację uchwał Rady kontynuuje się do końca trwania danej kadencji Rady.

§ 2

1. Protokół z posiedzenia Rady powinien zawierać w szczególności:
 - a) datę,
 - b) porządek obrad,
 - c) krótki opis przebiegu dyskusji,

- d) wyniki głosowań,
 - e) nr i treść podjętych uchwał,
 - f) złożone wnioski, zapytania i propozycje,
 - g) podpisy.
2. Do protokołu z posiedzenia Rady dołącza się listę obecności z posiedzenia Rady oraz podjęte przez Radę uchwały.
 3. Protokół z posiedzenia Rady jest podpisywany przez przewodniczącego Rady i sekretarza obrad.
 4. Protokoły z posiedzeń Rady zamieszczane są na stronie internetowej Gminy.

Dobłą praktyką jest zamieszczenie w statucie zapisów dotyczących trybu współpracy rady seniorów z organami gminy (*np. przekazywanie dokumentacji do zaopiniowania, termin do wydania opinii itp.*), zasady obsługi administracyjnej rady seniorów (*m.in. gdzie będą przechowywane dokumenty rady seniorów, kto fizycznie przygotowuje i wysyła zaproszenia na posiedzenia rady, czy członkowie rady będą mieć do dyspozycji jakiś lokal z przeznaczeniem np. na pełnienie dyżurów przez członków rady*) i finansowanie jej działalności (*np. zasady zwrotu kosztów ewentualnych delegacji, zakupu materiałów biurowych*).

W statutach gminnych rad seniorów często są wskazywane obszary, w których rada może się wypowiadać oraz jej zadania. Warto pamiętać, iż przepis art. 5c ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym nie wprowadza żadnych ograniczeń w zakresie spraw, co do których rada seniorów może się ustosunkowywać. Mając to na uwadze można wywieść wniosek, że gminna rada seniorów może działać w tych wszystkich obszarach, które dotyczą bezpośrednio lub pośrednio seniorów, a w których władna jest gmina jako jednostka samorządu terytorialnego. Nie warto więc w statucie ograniczać tych obszarów, tym bardziej, że może to zostać uznane za niezgodne z prawem i być podstawą do stwierdzenia nieważności stosownej uchwały o powołaniu rady. Przepisy ustawowe nie regulują również szczegółowych zadań takiego ciała - poza ogólnym stwierdzeniem, że gminna rada seniorów ma charakter konsultacyjny, doradczy i inicjatywny. Wydaje się jednak, iż nie będzie w tym przypadku wyjściem poza delegację ustawową uszczegółowienie zadań rady poprzez wskazanie w statucie ich przykładowego katalogu.

Przykładowy katalog zadań gminnej rad seniorów

Do zadań Rady należy w szczególności:

- a) formułowanie opinii i wniosków w sprawach dotyczących osób starszych,
- b) inicjowanie działań na rzecz osób starszych,
- c) monitorowanie potrzeb osób starszych,
- d) upowszechnianie wiedzy o potrzebach i prawach osób starszych,
- e) informowanie społeczności Gminy o kierunkach działań podejmowanych przez Gminę oraz inne podmioty na rzecz środowiska seniorów.

Podsumowanie

Przedkładane opracowanie stanowi uporządkowany zbiór podstawowych procedur i zasad tworzenia gminnej rady seniorów - nowego instrumentu w kształtowaniu polityki senioralnej na szczeblu lokalnym. Adresatami publikacji są w szczególności liderzy organizacji seniorskich oraz przedstawiciele lokalnych władz samorządowych zainteresowanych powstaniem takiego organu na swoim terenie. Należy zaznaczyć, iż przedstawione w przedmiotowej publikacji zagadnienia nie wyczerpują całości złożonego tematu, jakim jest inicjowanie i przeprowadzanie procesu tworzenia rady seniorów. Problematyka ta jest obszerna - dodatkowo sformułowanie jednoznacznych wzorów postępowania w tej procedurze jest istotnie utrudnione z uwagi na daleko idące rozbieżności w ocenie prawdziwości zapisów statutowych przez poszczególnych wojewodów jako organów nadzoru nad jednostkami samorządu terytorialnego. W przedmiotowym opracowaniu autorzy w przytoczonych wzorach uwzględniali zastrzeżenia i uwagi wojewodów przedłożone do weryfikowanych przez nich statutów gminnych rad seniorów. Niewątpliwie jednak przed przystąpieniem do przygotowania projektu statutu rady seniorów należy sprawdzić, czy w danym województwie nadzór prawny zajmował się już problematyką tego typu organów - jeśli tak - to dostosować się do uwag zamieszczonych w stosownych rozstrzygnięciach nadzorczych.

Tworzenie gminnych rad seniorów wzmacnia pozycję osób starszych w środowiskach lokalnych, pozwala wykorzystać ich bogate doświadczenia i potencjał oraz wpływa na poprawę jakości i godnego życia seniorów. Działalność gminnych rad seniorów przyczynia się do rozwoju aktywnego

uczestnictwa osób starszych w życiu społeczności lokalnych, a tym samym do kreowania i umacniania społeczeństwa obywatelskiego. Upowszechnienie tego instrumentu partycypacji w życiu publicznym powinno stanowić pierwszy, ważny etap procesu tworzenia regionalnych i ogólnopolskich organów przedstawicielskich reprezentujących środowiska seniorskie³¹.

³¹ Podobne stanowisko zostało przyjęte w dniu 5 września 2014 r. podczas obrad Forum III Wieku - Konferencji Towarzyszącej XXIV Forum Ekonomicznemu w Krynicy Zdroju, w którym wzięło udział ok. 200 liderów UTW z kraju i zagranicy (www.federacja.utw.pl/images/pliki/stanowiskaforum.pdf).

Bibliografia

1. Bogacz - Wojtanowska E., *„Zielona księga wsparcia partycypacji publicznej w Polsce”*, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 2013,
2. Chrzanowski O., Rościszewska E., *„W 60 praktyk dookoła partycypacji”*, Fundacja Inicjatyw Społeczno - Ekonomicznych, Warszawa 2014,
3. Kubicki P., *„Warszawskie Rady seniorów - raport”*, Zakład Gerontologii Społecznej, Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, Warszawa,
4. Maszkowska A., Sztop-Rutkowska K. (red.), *„Partycypacja obywatelska - decyzje bliższe ludziom”*, Fundacja Laboratorium Badań i Działań Społecznych „SocLab”, Białystok 2013,
5. Olech A. (red.), *„Dyktat czy uczestnictwo? Diagnoza partycypacji publicznej w Polsce. Tom I”*, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 2012,
6. Olech A. (red), *„Partycypacja publiczna. O uczestnictwie obywateli w życiu wspólnoty lokalnej”*, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 2011,
7. Olech A. (red), *„Partycypacja publiczna w praktyce. Dwa modele zwiększania uczestnictwa mieszkańców w podejmowaniu decyzji”*, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 2013,
8. Olech A. (red.), *„Przepis na uczestnictwo. Diagnoza partycypacji publicznej w Polsce. Tom II”*, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 2013,
9. Schimanek T., Wejcman Z. *„Aktywni seniorzy. Inspirator dla organizacji”*, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 2013,
10. Sobiesiak-Penszko P. (red.), *„Prawo a partycypacja publiczna”*, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 2013,
11. *„Decydujmy razem. Udział społeczności lokalnych w podejmowaniu decyzji publicznych”*, publikacja przygotowana przez Partnerstwo projektu „Decydujmy razem. Wzmocnienie mechanizmów partycypacyjnych w kreowaniu i wdrażaniu polityki publicznych oraz podejmowaniu decyzji publicznych”, Fundacja „Fundusz Współpracy”, Warszawa 2012,
12. *„Elementy partycypacji”*, praca zbiorowa, Fundacja Inicjatyw Społeczno - Ekonomicznych, Warszawa 2013,
13. *„Jak usłyszeć głos seniora? Praktyczny przewodnik po partycypacji obywatelskiej osób starszych”*, Pracownia Badań i Innowacji Społecznych STOCZNIA, Warszawa 2013,
14. *„Planowanie rozwoju lokalnego z udziałem społeczności”*, praca zbiorowa, Fundacja „Fundusz Współpracy”, Warszawa,
15. *„Współpraca na rzecz rozwoju społeczności lokalnej”*, praca zbiorowa, Fundacja „Fundusz Współpracy”, Warszawa.

Spis wykresów

Wykres nr 1. Znajomość pojęcia „gminna rada seniorów” wśród ankietowanych	str. 14
Wykres nr 2. Wiedza ankietowanych nt. obowiązku utworzenia gminnej rady seniorów na podstawie ustawy o samorządzie gminnym	str. 15
Wykres nr 3. Wiedza ankietowanych nt. jednostki tworzącej gminną radę seniorów	str. 15
Wykres nr 4. Wiedza ankietowanych nt. charakteru gminnych rad seniorów wśród osób fizycznych.....	str. 16
Wykres nr 5. Wiedza ankietowanych nt. istnienia w ich gminie gminnej rady seniorów.....	str. 16
Wykres nr 6. Chęć zaangażowania się w działalność gminnej rady seniorów w opinii badanych osób fizycznych	str. 17
Wykres nr 7. Wiedza nt. pojęcia „gminna rada seniorów” wśród liderów organizacji seniorskich	str. 17
Wykres nr 8. Wiedza nt. konieczności zakładania gminnej rady seniorów wśród liderów organizacji seniorskich	str. 18
Wykres nr 9. Wiedza nt. organu, który tworzy gminną radę seniorów.....	str. 18
Wykres nr 10. Wiedza nt. istnienia gminnej rady seniorów w miejscu zamieszkania lidera organizacji pozarządowej	str. 19
Wykres nr 11. Chęć zaangażowania się organizacji pozarządowej w działalność gminnej rady seniorów	str. 19
Wykres nr 12. Zainteresowanie wdrożeniem procedury utworzenia gminnej rady seniorów ...	str. 20
Wykres nr 13. Zainteresowanie uzyskaniem wsparcia doradczego przy animacji tworzenia gminnej rady seniorów	str. 20

Netografia

1. www.decdujmyrazem.pl
2. www.zoomnaradyseniorow.pl
3. www.partycypacjaobywatelska.pl
4. www.partycypacjaspoleczna.pl
5. www.ngo.pl
6. www.batory.org
7. www.soclab.org
8. www.isp.org
9. www.federacjautow.pl
10. www.eiro.pl
11. www.lex.pl

O AUTORACH

Wiesława Borczyk - radca prawny, inicjatorka utworzenia Ogólnopolskiej Federacji Stowarzyszeń UTW i jej prezes (*od 2007 r.*); prezes Stowarzyszenia Sądecki UTW w Nowym Sączu (*od 2004 r.*); posiada wieloletnie doświadczenie w zakresie aspektów prawno-organizacyjnych zakładania i funkcjonowania organizacji pozarządowych, jednostek sektora publicznego i prywatnego; ekspert ds. Osób Starszych przy Rzeczniku Praw Obywatelskich, odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi przez Prezydenta RP za działalność na rzecz rozwoju Uniwersytetów Trzeciego Wieku w Polsce (*2011 r.*).

Daniel Jachimowicz - prawnik, wiceprezes Fundacji Europejski Instytut Rozwoju Obywatelskiego; wieloletni współpracownik i pełnomocnik zarządu Ogólnopolskiej Federacji Stowarzyszeń UTW; autor i koordynator licznych regionalnych i ogólnopolskich projektów edukacyjno-doradczych dedykowanych liderom UTW; doradca i trener w obszarze prawno-organizacyjnych aspektów zakładania i działania uniwersytetów trzeciego wieku oraz pozyskiwania środków na ich działalność.

Wojciech Nalepa - radca prawny, prezes Fundacji Europejski Instytut Rozwoju Obywatelskiego; wieloletni współpracownik i pełnomocnik zarządu Ogólnopolskiej Federacji Stowarzyszeń UTW; doradca i trener w obszarze prawno-organizacyjnych aspektów zakładania i funkcjonowania organizacji pozarządowych ze szczególnym uwzględnieniem Uniwersytetów Trzeciego Wieku; członek - ekspert II kadencji Małopolskiej Rady Pożytku Publicznego w Krakowie. Autor wielu artykułów, poradników oraz innych publikacji o tematyce prawnej.